

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пaстанoвa
Мiнiстэрствa aдукацыi
Рэспублiкi Бeларусь
19.07.2023 № 199

**Вучэбная праграма
па вучэбным прадмеце
«Асновы бяспекі жыццядзейнасцi»
для II–V класаў устаноў адукацыi,
якiя рэалiзуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыi
з беларускай мовай навучання i выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Асновы бяспекі жыццядзейнасцi» (далей – вучэбная праграма) прызначана для II–V класаў устаноў адукацыi, якiя рэалiзуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыi з беларускай мовай навучання i выхавання.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлiчана на 34 гадзiны (1 гадзiна на тыдзень) у II класе; 35 гадзiн (1 гадзiна на тыдзень) у III–V класах.

3. Мэта вывучэння вучэбнага прадмета «Асновы бяспекi жыццядзейнасцi» – выхаванне асобы, якая валодае неабходнымi для забеспячэння асабiстай i грамадскай бяспекi маральнымi i фiзiчнымi якасцямi, ведамi правiл i норм бяспечнай жыццядзейнасцi, уменнямi i навывамi канструктыўнага ўзаемадзеяння з навакольнай рэчаіснасцю, досведам самазахавальных паводзiн.

4. Задачы:

фарміраванне ўяўленняў пра асновы бяспекi жыццядзейнасцi, выяўленне i ўсведамленне цеснай сувязi памiж камфортнай жыццядзейнасцю i бяпекай;

засваенне асноўных паняццяў, якiя тычацца бяспечнай жыццядзейнасцi, ведаў пра асабiстую бяспеку, дарожны рух, пажарную бяспеку, здаровы лад жыцця;

выпрацоўка ўменняў i навываў абароны i самаабароны ў сiтуацыях, небяспечных для фiзiчнага i псiхічнага здароўя, аказання першай дапамогi;

набыццё практычнага досведу па распазнаванні i ацэнцы розных небяспечных i надзвычайных сiтуацый навакольнага асяроддзя; па садзейнiчаннi мiнiмiзацыi або лiквідацыi (з улiкам абстаноўкi i сваiх магчымасцей) небяспек i пагроз, якiя ўзнікаюць;

выхаванне каштоўнасных адносiн да навакольнага асяроддзя, уласнага здароўя i жыцця як формы iснавання;

развiццё iнтэлектуальных i творчых здольнасцей, асобасных i сацыяльна значных якасцей, самастойнасцi i iнiцыятыўнасцi ў вырашэннi сiтуацыйных задач.

5. Дадзеная вучэбная праграма вызначае наступныя змястоўныя лiнii: асабiстая i калектыўная бяпека; распазнаванне i ацэнка розных небяспечных i надзвычайных сiтуацый, засцярога ад iх; навакольнае асяроддзе i бяпека ў iм; стаўленне да здароўя i здаровы лад жыцця. Структурна дадзеная вучэбная праграма (для кожнага класа) прадстаўлена наступным чынам:

I. Асабiстая i калектыўная бяпека.

II. Засцярога ад надзвычайных сiтуацый. Пажарная бяпека.

III. Навакольнае асяроддзе i бяпека.

IV. Здаровы лад жыцця.

Дадзеная вучэбная праграма пабудавана па лiнейна-канцэнтрычным прынцыпе: вучэбны матэрыял раздзелаў прадстаўлены ў змесце кожнага класа, ад класа да класа ён ускладняецца i пашыраецца, уводзяцца новыя тэмы.

Педагагiчны работнiк мае права змяняць паслядоўнасць вывучэння раздзелаў i тэм для кожнага класа з улiкам асаблiвасцей умоў пражывання i наяўнасцi матэрыяльна-тэхнiчнай базы ва ўстанове адукацыi пры захаваннi цэласнасцi сiстэмы падрыхтоўкi вучняў i логiкi вывучэння зместу дадзенай вучэбнай праграмы.

6. Асноўная арганiзацыйная форма рэалiзацыi дадзенай вучэбнай праграмы – вучэбныя заняткi, якiя ў залежнасцi ад канкрэтных мэтавых устаноў могуць праходзiць у форме вуснага часопiса, iнсцэніроўкi, ролевай i сiтуацыйнай гульні, экскурсiі, вiдэасеанса, iнтэрнэт-пошуку, абароны праекта i iншых форм.

Асноўнымi метадамі з'яўляюцца: гульнявыя метады; рашэнне сiтуацыйных задач; практыкаваннi-трэнiнгi (на спецыяльна абсталяваных пляцоўках i аб'ектах); гутаркi; дыскусiі; расказы-прэзентацыі; чытанне i абмеркаванне мастацкiх твораў; дэманстрацыя фрагментаў мультыплікацыйных фiльмаў i вiдэаматэрыялаў з наступным iх абмеркаваннем; iлюстрацыя; творчыя метады (тэматычнае маляванне, складанне гiсторый, памятак). Пры гэтым абавязковай умовай з'яўляецца шматразовае (у розных формах) паўтарэнне вучнямі дзеянняў, якiя iмiтуюць паводзiны на вулiцы, у двары, дома, у школе з мэтай выпрацоўкi прывычкi выконваць засвоеныя правiлы бяспечных паводзiн. У мэтах абароны навучэнцаў ад агрэсiі навакольных, а таксама для наладжвання партнёрскiх стасункаў з равеснiкамі прадугледжаны тлумачальныя гутаркi (з прыцягненнем бацькоў, прадстаўнiкоў грамадскiх арганiзацый, якiя працуюць з моладдзю), накіраваныя на выпрацоўку ў дзяцей стратэгiі дзеянняў у сiтуацыях, якiя пагражаюць жыццю.

7. Чаканья вынiкi вывучэння зместу вучэбнага прадмета «Асновы бяспекi жыццядзейнасцi» на I ступенi агульнай сярэдняй адукацыi.

7.1. Асобасныя вынiкi:

праяўленне духоўных і фізічных якасцей, якія забяспечваюць абарону жыццёва важных iнтэрэсаў ад рознага роду пагроз;

усведамленне асабiстай адказнасцi за свае ўчынкi;

праяўленне талерантнасцi ў мiжасобасных узаемаадносiнах;

праяўленне беражлiвых адносiн да навакольнага асяроддзя;

разуменне важнасцi бяспечнага і здаровага ладу жыцця;

стаўленне да ўласнага здароўя як да каштоўнасцi;

наяўнасць перакананняў у неабходнасцi выконваць правiлы і нормы бяспечных паводзiн, весцi здарова лад жыцця, адмаўляцца ад прапаноў, якія навязваюцца і наносзяць шкоду здароўю.

7.2. Метапрадметныя вынiкi:

валоданне асновамi аналізу, сiнтэзу, параўнання, класiфікацыi;

валоданне ўменнем прымаць вучэбную задачу як мэту, прытрымлiвацца яе ў вучэбнай дзейнасцi;

валоданне ўменнем планаваць свае дзеяннi, вызначаць iх алгарытм і прытрымлiвацца яго;

гатоўнасць весцi дыялог, узаемадзейнiчаць, супрацоўнiчаць з навакольнымi, выконваць розныя сацыяльныя ролi ў калектыве;

здольнасць арыентавацца ў крынiцах iнфармацыi, самастойна шукаць, успрымаць, аналізаваць і выбiраць патрэбную iнфармацыю.

7.3. Прадметныя вынiкi:

валоданне ўменнем распазнаваць небяспечныя і надзвычайныя сiтуацыi ў навакольным асяроддзi (ва ўстанове адукацыi, у хатнiх умовах, транспартных сродках, месцах вялiкай колькасцi людзей, на дарогах, у двары, прыродзе, на вадаёмах і каля iх) па характэрных прыметах iх праяўлення, а таксама на аснове аналізу спецыяльнай iнфармацыi з розных крынiц;

валоданне элементарнымi нормамаi і правiламаi бяспечных паводзiн на дарогах (удзельнiчаючы ў дарожным руху ў якасцi пешахода і пасажыра), ва ўстановах адукацыi, у доме, двары, прыродных умовах, пры сустрэчы з жывёламаi, на вадаёмах, рэках і каля iх у розную пару года;

валоданне ўменнем дзейнiчаць у адпаведнасцi з правiламаi бяспекi пры карыстаннi глабальнай камп'ютарнай сеткай Інтэрнэт (далей – Інтэрнэт).

8. Для дыягностыкi сфармiраванасцi ўменняў і навыкаў бяспечных паводзiн рэкамендуецца наступныя формы кантролю: франтальнае апытанне, iндывiдуальнае апытанне, практыкум, тэставая работа. У V класе, акрамя вышэйназваных, выкарыстоўваецца залiковая форма праверкi і ацэнкi ведаў.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў II КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (1 гадзіна на тыдзень, усяго 34 гадзіны)

I. АСАБІСТАЯ І КАЛЕКТЫЎНАЯ БЯСПЕКА (16 гадзiн)

Правiлы дарожнага руху (12 гадзiн)

Удзельнiкi дарожнага руху

Азнямленне з Правiламаi дарожнага руху, зацверджанымi Указам Прэзiдэнта Рэспублiкi Бeлaрусь ад 28 лiстапада 2005 г. № 551 «О мерах по повышению безопасности

дарожнага руху» (далей – Правілы дарожнага руху). Дарожны рух (пункт 2 падпункты 2.14, 2.17, 2.46, 2.60¹, 2.77 Правіл).

Пешаход як удзельнік дарожнага руху, спосабы яго перамяшчэння. Дзеці. Пешаход на сродку персанальнай мабільнасці (электрасамакаце, сігвеі, манаколе).

Вадзіцель як удзельнік дарожнага руху і транспартныя сродкі, якімі ён кіруе: аўтамабіль (аўтобус, легкавы аўтамабіль, грузавы аўтамабіль), веласіпед, гужавы транспартны сродак, колавы трактар, мапед, матацыкл, прычэп, самаходная машына, трамвай, тралейбус, электрамабіль (электробус, легкавы электрамабіль, грузавы электрамабіль) (пункт 2 падпункты 2.1, 2.2, 2.5, 2.8, 2.13, 2.22, 2.27, 2.28, 2.54, 2.60, 2.67, 2.69, 2.71, 2.77, 2.77² Правіл).

Ступень небяспекі кожнага з транспартных сродкаў для пешахода.

Пасажыр як удзельнік дарожнага руху і транспартныя сродкі, на якіх ён перамяшчаецца: аўтамабіль, аўтобус, маршрутны транспартны сродак, матацыкл, мапед, трамвай, тралейбус, электрамабіль (пункт 2 падпункты 2.1, 2.2, 2.13, 2.25, 2.27, 2.28, 2.44, 2.67, 2.71, 2.77 Правіл).

Выкананне Правіл усімі ўдзельнікамі дарожнага руху – неабходная ўмова забеспячэння бяспекі на дарогах.

Дарога і яе элементы

Дарога. Элементы дарогі. Праезная частка дарогі. Трамвайныя пуці. Тратуар. Пешаходная дарожка. Астравок бяспекі. Абчына (пункт 2 падпункты 2.6, 2.15, 2.34, 2.42, 2.47, 2.49, 2.55, 2.58, 2.72, 2.78 Правіл).

Пешаходная дарожка, дарожныя знакі: «Пешаходная дарожка», «Канец пешаходнай дарожкі». Веласіпедная дарожка, дарожныя знакі: «Веласіпедная дарожка», «Канец веласіпеднай дарожкі». Дарожныя знакі «Веласіпедная і пешаходная дарожкі», «Канец веласіпеднай і пешаходнай дарожак» (дарожныя знакі 4.6.1, 4.6.2, 4.5.1, 4.5.2, 4.11.1, 4.11.2 (дадатак 2 да Правіл)) і іх прызначэнне.

Бяспека на дарозе.

Прыпыначны пункт маршрутнага транспартнага сродку

Пасадачная пляцоўка і прыпыначны пункт маршрутнага транспартнага сродку. Дарожныя знакі 5.12.1, 5.12.2, 5.13.1, 5.13.2 (дадатак 2 да Правіл).

Правілы паводзін на пасадачных пляцоўках падчас чакання, па прыбыцці і пры адпраўленні маршрутных транспартных сродкаў. Пасадка ў маршрутны транспартны сродак, паводзіны ў ім і выхад з яго. Правілы пераходу дарогі пры высадцы з маршрутнага транспартнага сродку (пункт 18 падпункт 18.4; пункт 23; пункт 24 падпункты 24.1–24.3 Правіл). Безгаспадарныя прадметы, пакінутыя на прыпыначным пункце, і бяспека дарожнага руху.

Тэхнічныя сродкі арганізацыі дарожнага руху

Тэхнічныя сродкі арганізацыі дарожнага руху (пункт 2 падпункт 2.65 Правіл): дарожныя знакі, дарожная разметка, пешаходны святлафор. Пешаходны пераход. Дарожныя знакі «Рух пешаходаў забаронены», «Пешаходны пераход», «Падземны пешаходны пераход», «Надземны пешаходны пераход» (дарожныя знакі 3.10, 5.16.1, 5.16.2, 5.17.1–5.17.4 (дадатак 2)) і іх прызначэнне. Пешаходны пераход рэгулюемы (пункты 39, 42 Правіл) і нерэгулюемы.

Святлафор, яго віды. Сігналы святлафора, іх прызначэнне (пункты 39, 42 Правіл).

Дарожная разметка на пешаходным пераходзе. Гарызантальная дарожная разметка 1.2, 1.14.1–1.14.3, 1.15, 1.17.1, 1.17.2, 1.29–1.31 (дадатак 3 да Правіл) і яе прызначэнне.

Абавязак удзельнікаў дарожнага руху кіравацца ведамі аб тэхнічных сродках арганізацыі дарожнага руху (дарожных знаках, дарожнай разметцы, святлафоры) для забеспячэння асабістай і грамадскай бяспекі.

Бяспечны маршрут у школу і са школы дадому

Двор, жылая зона. Перамяшчэнне ў школу і са школы дадому, выкарыстанне святлоадбівальных элементаў. Выбар бяспечнага маршруту. Правілы, якімі неабходна кіравацца для бяспечнага ўдзелу ў дарожным руху на маршруце «дом – школа – дом».

Пераход праезнай часткі дарогі ў спецыяльна абазначаных месцах (пункты 17, 39, 42, 114 Правіл; дарожныя знакі 5.16.1, 5.16.2, 5.38, 5.39 (дадатак 2 да Правіл); лініі дарожнай разметкі 1.14.1–1.14.3, 1.15, 1.17.1, 1.17.2 (дадатак 3 да Правіл)). Пераход праезнай часткі ў двары.

Асабліваці дарожнага руху ў розных умовах надвор'я

Уплыў пары года, надвор'я і часу сутак на бяспеку дарожнага руху. Правілы бяспекі, якімі неабходна кіравацца падчас руху ў розных умовах надвор'я.

Віды і спосабы дзейнасці

Арыентаванне ў паняццях «удзельнікі дарожнага руху», «транспартныя сродкі», «дарожныя знакі», «святлафор». Апісанне (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) асаблівацей розных транспартных сродкаў; вызначэнне ступені небяспекі, якая зыходзіць ад кожнага з іх. Тлумачэнне неабходнасці прытрымлівацца асноўных правіл дарожнага руху па пераходзе праезнай часткі. Фармуляванне правіл бяспечных паводзін на прыпыначным пункце, падчас руху на дзіцячых веласіпедах, самакатах, ролікавых каньках, скейтбордах, пры катанні на лыжах, каньках, санках, надзіманых кругах (цюбінгах – снежных «ватрушках»). Распазнаванне дарожных знакаў (па форме, колеры, малюнку ўнутры), гарызантальнай дарожнай разметкі (па форме і колеры ліній) па характэрных прыметах. Апісанне (вуснае) дзеянняў па пераходзе праезнай часткі ў адпаведнасці з дарожнымі знакамі, лініямі гарызантальнай дарожнай разметкі, размешчанымі на дарозе. Маляванне эскіза флікера, яго дэманстрацыя. Тлумачэнне неабходнасці прымянення святлоадбівальных элементаў на вопратцы і асабістых рэчах пешаходаў. Мадэляванне бяспечных сітуацый дарожнага руху і вырашэнне сітуацыйных задач. Пераўтварэнне інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставую задачу; рашэнне задачы. Назіранне за дарожным рухам падчас мэтавай прагулкі па раёне, у якім размешчана ўстанова адукацыі: арыентаванне ў дарожнай абстаноўцы каля школы, вызначэнне бяспечных месцаў пераходу праезнай часткі.

Асабістая бяпека (4 гадзіны)

Бяспечнае асяроддзе дома

Паняцці «небяпека» і «бяпека». Паводзіны дома ў выпадку адеутнасці дарослых; бяспечныя карысныя заняткі. Меры засцярогі пры карыстанні прадметамі хатняга ўжытку (шкляным посудам, сталовымі прыборамі, прыладамі для рукадзелля і дробнага рамонту).

Дзеянні, якія гарантуюць бяспеку пры званку ў дзверы незнаёмага чалавека.

Спосабы захоўвання ключа ад кватэры (дома). Дзеянні на лесвічнай пляцоўцы, калі выпадкова зачыніліся дзверы кватэры.

Сварка з сябрамі – крыніца небяспекі

Правілы і нормы стасункаў паміж равеснікамі ў двары, класе. Паняцці «спрэчка» і «сварка». Дзеянні, якія дазваляюць пазбегнуць сварак. Шляхі вырашэння спрэчак.

Правiлы паводзiн у выпадку выяўлення безгаспадарных або падазроных прадметаў

Безгаспадарныя або падазронныя прадметы. Дзеяннi пры знаходжаннi безгаспадарных, падазронных, выбухованебяспечных прадметаў у грамадскiх месцах, пад'ездзе дома.

Вiды i спосабы дзейнасцi

Характарыстыка (з апорай на вучэбны матэрыял i iлюстрацыi) крынiц магчымай небяспекi i небяспечных сiтуацый у кватэры (доме). Адрозненне паняццяў «небяспечна» i «бяспечна». Складанне таблiц з назвамі груп прадметаў i месцаў у доме, якiя пры неспрыяльных умовах i неасцярожным карыстаннi могуць стаць небяспечнымi. Праслухоўванне i аналiз невялiкiх вусных выказванняў аднакласнiкаў аб выпадках вымушанай адзiноты ў кватэры (доме): вызначэнне ў выступленнях iнфармацыi, якая сведчыць пра веданне дзецьмi небяспечных цi бяспечных дзеянняў у кватэры (доме) падчас адсутнасцi дарослых. Складанне памятки па бяспечным карыстаннi прадметамi хатняга ўжитку. Маляванне знакаў «Увага! Небяспечна!», якiя можна размясцiць у кватэры (доме) побач з небяспечнымi месцамі, прадметамi. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць асноўныя правiлы бяспечных паводзiн падчас знаходжання ў доме без дарослых. Фармуляванне вывадаў. Мадэляванне сяброўскiх узаемаадносiн памiж равеснiкамі. Складанне парадку дзеянняў па прымiрэннi бакоў, якiя пасварылiся.

Апісанне (вуснае) бяспечных дзеянняў у выпадку выяўлення безгаспадарных або падазронных прадметаў. Выяўленне тыповых памылак у паводзiнах дзяцей, якiя не ўмеюць прадбачыць небяспеку. Удзел у дыялогу з супрацоўнiкам мiлiцыi: абмеркаванне правiл, якiя гарантуюць бяспеку пры кантакце з незнаёмымі людзьмi ў пад'ездзе, лiфце, званку ў дзверы; замацаванне ведаў бяспечных дзеянняў пры спробе пранiкнення ў дом пабочных асоб. Выпрацоўка прывычкi нi на якой падставе не адчыняць дзверы незнаёмым людзьм.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

асноўныя паняццi, якiя адносяцца да Правiл: «дарожны рух», «удзельнiк дарожнага руху» (вадзiцель, пасажыр, пешаход); «сродкi персанальнай мабiльнасцi» (электрасамакат, сiгвей, манакола); «элементы дарогi» (праезная частка дарогi, трамвайныя пуцi, тратуар, пешаходная дарожка, астравок бяспекi, абочына); «пешаходны пераход»; «транспартныя сродкi»: аўтамабiль (аўтобус, легкавы аўтамабiль, грузавы аўтамабiль), веласiпед, гужавы транспартны сродак, колавы трактар, мапед, матацыкл, прычэп, самаходная машына, трамвай, тралейбус, электрамабiль (электробус, легкавы электрамабiль, грузавы электрамабiль), транспартны сродак аператыўнага прызначэння;

асноўныя паняццi, якiя адносяцца да асабiстай бяспекi («небяспека», «бяспека», «безгаспадарныя, падазронныя, выбухованебяспечныя прадметы»).

Ведаць:

дарожныя знакi «Пешаходная дарожка», «Канец пешаходнай дарожкi»; «Пешаходны пераход», «Падземны пешаходны пераход», «Надземны пешаходны пераход»; «Веласiпедная дарожка», «Канец веласiпеднай дарожкi»; «Жылая зона», «Канец жылой зоны»; «Прыпыначны пункт»; «Веласiпедная i пешаходная дарожкi», «Канец веласiпеднай i пешаходнай дарожак» i iх прызначэнне;

сiгналы святлафора для пешаходаў;

бяспечны маршрут у школу i са школы;

пра магчымыя траўмы – наступствы выкарыстання сродкаў персанальнай мабiльнасцi (электрасамакатаў, сiгвैयाў i манаколаў);

крынiцы магчымай небяспекi i небяспечныя сiтуацыi, якiя могуць узникнуць дома; правiлы паводзiн у выпадку выяўлення безгаспадарных або падазронных прадметаў.

Умець:

выбiраць бяспечны маршрут у школу, са школы дадому i прытрымлівацца яго;

перасякаць праезную частку ў адпаведнасці з патрабаваннямі Правіл;
кіравацца правіламі бяспечных паводзін падчас руху ў якасці пешахода і пасажыра;
выконваць правілы бяспечных паводзін (у тым ліку пры званку ў дзверы чужых людзей), знаходзячыся дома без дарослых;
выконваць меры засцярогі пры карыстанні сталовымі прыборамі, інструментамі для рукадзелля і дробнага рамонту;
працаваць у групе, падтрымліваючы сяброўскія ўзаемаадносіны;
выконваць меры бяспекі пры выяўленні безгаспадарных, падазроных, выбухованебяспечных прадметаў.

II. ЗАСЦЯРОГА АД НАДЗВЫЧАЙНЫХ СІТУАЦЫЙ. ПАЖАРНАЯ БЯСПЕКА (5 гадзін)

Агонь і чалавек

Карысць, якую прыносіць агонь чалавеку. Уменне чалавека выкарыстоўваць агонь, кантраляваць яго. Шкода, якую наносіць агонь, калі выходзіць з-пад кантролю.

Азнямленне з надзвычайнымі сітуацыямі. Пажар – надзвычайная сітуацыя. Патрабаванні па забеспячэнні пажарнай бяспекі.

Пажары, якія ўзнікаюць у выніку гульняў з агнём

Пажаранебяспечныя гульні дзяцей. Пажары, якія ўзнікаюць ад свавольства дзяцей з запалкамі, запальнічкамі, іншымі прадметамі, што могуць стаць прычынай узгарання ў доме. Наступствы пажараў. Недапушчальнасць гульняў дзяцей з запалкамі, запальнічкамі.

Папярэджанне пажараў і траўм у быцце

Узнікненне пажараў ад электрапрыбораў. Меры засцярогі пры карыстанні электрапрыборамі. Элементарныя навыкі карыстання бытавымі электрапрыборамі (уклучэнне, выключэнне).

Правілы паводзін, якія дазваляюць пазбегнуць апёкаў і траўм у кватэры (доме), памяшканнях малой плошчы (на кухні).

Спосабы паведамлення пра неабходнасць аказання экстранай дапамогі пры пажары

Выклік пажарнай службы па тэлефоне; звесткі, якія пры гэтым неабходна паведаміць. Дзеянні пры немагчымасці выкліку ратавальнікаў па тэлефоне. Зварот да дарослых (суседзяў, пракожых), падача сігналаў аб сваім месцазнаходжанні пасля прыбыцця пажарнай службы. Шкода, якая наносіцца непраўдзівым выклікам пажарнай службы па тэлефоне; адказнасць за непраўдзівы выклік.

Віды і спосабы дзейнасці

Адрозненне паняццяў «сітуацыя» і «надзвычайная сітуацыя». Арыентаванне ў паняццях, якія адносяцца да пажарнай бяспекі. Тлумачэнне ўмоў і прычын узнікнення пажараў. Фармуляванне элементарных правіл пажарнай бяспекі ў быцце (у тым ліку забарона на карыстанне запалкамі, запальнічкамі і гульні з імі). Характарыстыка (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) бытавых электрапрыбораў. Апісанне (вуснае) мер засцярогі пры карыстанні бытавымі электрапрыборамі. Пераўтварэнне інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставыя задачы па правілах пажарнай бяспекі на кухні; рашэнне задач. Мадэляванне сітуацый: уключэнне і выключэнне бытавых электрапрыбораў; магчымае ўзгаранне на кухні, узгаранне электрапрыбораў. Разгляд

і запамiнaннe алгaрытмy дзeянняў пa выклiкy экстрaнaх службaў. Мaдэлявaннe сiтuaцiі: выклiк экстрaнaй службы пa тэлефoнe; дзeяння пры нeмaгчымacцi выклiкaць рaтaвaльнiкaў пa тэлефoнe. Грaпaвaннe прaпaнaвaнaх гульняў пa прымeцe нeбязпeчнaх цi бязпeчнaх з абгрунтaвaннeм выбaру.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мeць уяўлeннe:

аб нaдзвaчaйнaх і нeбязпeчнaх сiтuaцiях;
прычынaх узнікнeння пaжaрaў і іх нaступствaх длa нaвaкoльнaгa асjaрoддзa, жыццa і бязпeкi людзeй.

Вeдaць:

элементарнaх прaвiлaх пaжaрнaй бязпeкi ў быццe;
пa нeдaпушчaльнacцe гульняў з запaлкaмi, запaльнiчкaмi;
элементарнaх прaвiлaх кaрыстaння бытaвымі электрaпрыбoрaмi;
спoсaбы пaвeдaмлeннa пa нeабхoднacцe aкaзaння экстрaнaй дaпaмoгi пры пaжaрe;
нумaры тэлефoнaў экстрaнaх службaў: oргaнaў і пaдрaздзeлeннaў пa нaдзвaчaйнaх сiтuaцiях, пaжaрнaй aвaрыйнa-вырaтaвaльнaй службы.

Умeць:

выкoнвaць мeрy бязпeкi, якiя дaзвaляюць пaзбeгнуць aпeкaў і трaўм у квaтэры (дoмe), пaмяшкaннaх мaлoй плoшчы (нa кухнi);
выкoнвaць мeрy зaсцярoгi пры кaрыстaннi бытaвымі электрaпрыбoрaмi;
уклoчaць і выклoчaць бытaвыя электрaпрыбoры;
самoстoйнa выклiкaць экстрaнaх службy: oргaнaў і пaдрaздзeлeннaў пa нaдзвaчaйнaх сiтuaцiях, пaжaрнyю aвaрыйнa-вырaтaвaльнyю службy.

III. НАВАКОЛЬНАЕ АСЯРОДДЗЕ І БЯСПЕКА (5 гaдзiн)

Бязпeчнaх пaвoдзiнy ў жылых і aдмiнiстpaцыйнaх бyдынкaх

Дaпaмoжнaх пaмяшкaннi ў жылых і aдмiнiстpaцыйнaх бyдынкaх (пaдвaлaы, гaрышчy, бaлкoны, лeсвiчнaх плaцoўкi), іх прызнaчэннe. Пaняццe «нeбязпeчнaх вышыня». Нeдaпушчaльнacцe гульняў у пaдвaлaх і нa гaрышчaх. Бязпeкa пры ўвaхoдзe ў пaд'eзд, лiфт. Пaвoдзiнy ў лiфцe.

Бязпeчнaх асjaрoддзe вa ўстaнoвe aдукaцы

Кaлiдoры, клacы і iншыя шкoльнaх пaмяшкaннi, іх прызнaчэннe. Бязпeчнaх пaвoдзiнy ў клacе, кaлiдoрaх, гaрдэpoбe, нa лeсвiцaх. Бязпeчнaх пaвoдзiнy нa пeрaпынкaх. Мeрy зaсцярoгi пры кaрыстaннi ў клacе шкoльнaх прылaдaмi (рyчкaмi, aлoўкaмi, тaчылкaмi, лiнeйкaмi). Прaвiлaх зaбeспячэннa зaхaвaнacцi aсaбiстaх рeчaў.

Бязпeчнaх пaвoдзiнy ў двaры

Гульнявaя плaцoўкa. Бязпeчнaх гульнi ў двaры. Прaвiлaх бязпeкi пры кaтaннi нa aрэлях. Мeсцy aсaблiвaй нeбязпeкi ў двaры (прыстaўнaх лeсвiцy, aчышчaльнaх збyдaвaннi, кaлoдзeжy, тpaншэi, лoкi, тpaнсфaрмaтaрнaх бyдкi); зaбaрoнa нa нaвeдвaннe гэтых мeсцaў.

Прaвiлaх пaвoдзiнy пры сyстpeчy з нeзнaёмымі людзьмі ў двaры.

Прaвiлaх бязпeчнaх пaвoдзiнy нa вaдзe

Прырoднaх (мoрa, сaжaлкi, азёры) і штyчнaх (вaдaсxoвiшчy, бaсeйнy, aквaпaркi) вaдaёмы. Бязпeчнaх пaвoдзiнy пры знaхoджaннi кaлa вaдaёмaў, рэк у рoзнyю пaрy гoдa. Выкaнaннe прaвiл бязпeкi пры кyпaннi ў aбстaлявaнaх мeсцaх.

Свoйскaя жывёла

Свoйскaя жывёла ў гoрадзe і сeльскaй мясцoвaсцi. Мaгчымaсць атрымaння тpaўм ад жывёлы (дpaпiны, укусы), iх наступствы. Вывaдкi агрэсiўнaсцi і шaлeнствa жывёлы. Мeры бeспeкi пры знoсiнaх сa свoйскaй жывёлaй, яe дoгляд.

Вiды і спoсaбы дзeйнaсцi

Апiсaннe (з aпoрaй нa вучэбнy мaтэрыял і iлюстpaцыi) адмiнiстpaцыйнyх і жылыx бyдынкaў. Тлyмaчэннe aсaблiвaсцeй жыщцeзaбeспeчэння жыллa. Вывaчэннe нeбeспeчнyх мeсцaў і зoн y бyдынкaх, y тым лiкy ў дaмaх. Пeрaкaнaўчae тлyмaчэннe зaбaрoны нa нaвeдвaннe гaрышчaў і пaдвaлaў. Склaдaннe пaмятaк пa пpaвiлaх бeспeчнyх пaвoдзiн y пaд'eздзe, лiфцe, yстaнoвe aдyкaцый, двaры, пры знaхoджaннi кaлa вaдaёмaў y рoзнyю пaрy гoдa. Рaшэннe сiтyацыйнyх зaдaч, звязaнyх з пpaвiлaмi пaвoдзiн y пaд'eздзe, лiфцe, нa пeрaпынкaх вa ўстaнoвaх aдyкaцый, ля вaдaёмaў. Склaдaннe плaкaтa «Пeрaпынaк!» пpa пpaвiлы пaвoдзiн нa пeрaпынкaх. Пpaслyxoўвaннe і aнaлiз выстyплeннaў aднaклaснiкaў aб гaдaвaнцaх, якiя пpaжывaюць y iх y квaтэры (дoмe): вывaчэннe ў выстyплeннaх iнфaрмaцый, якaя свeдчaць пpa вeдaннe дзeцьмi нeбeспeчнyх цi бeспeчнyх дзeянняў пa дoглядзe жывёлы. Вывaчэннe прычын агрэсiўнaсцi жывёлы. Тлyмaчэннe нeaбxoднaсцi выкoнвaць мeры зaсцяpoгi пры кaнтaкцe з жывёлaй, бяздoмнaй жывёлaй. Фaрмyлaвaннe (з aпoрaй нa дaвeдaчнy мaтэрыял) мeр зaсцяpoгi ад укусаў рoзнaй жывёлы.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Вeдaць:

кpынiцы мaгчымaй нeбeспeкi і нeбeспeчнyх сiтyацый, якiя мoгyць узнiкнyць y жылыx і адмiнiстpaцыйнyх бyдынкaх, yстaнoвaх aдyкaцый;

пpa зaбaрoнy нa нaвeдвaннe пaдвaлaў, гaрышчaў;

пpaвiлы пaвoдзiн y пaд'eздзe, лiфцe;

пpaвiлы пaвoдзiн нa пeрaпынкaх пaмiж yрoкaмi;

мeсцy aсaблiвaй нeбeспeкi ў двaры (пpыстaўнyя лeсвiцы, aчышчaльнyя збyдaвaннi, кaлoдзeжy, тpaншэi, лyкi, тpaнсфaрмaтaрнyя бyдкi);

пpa нeбeспeчнyя сiтyацый, якiя мoгyць узнiкнyць пры кaнтaктaх з нeзнaёмымi лyдзьмi;

aгyльнyя пpaвiлы пaвoдзiн пры знaхoджaннi кaлa вaдaёмaў y рoзнyю пaрy гoдa;

пpa пaгpoзы, якiя зыxoдзяць ад жывёлы (y тым лiкy свoйскaй).

Умeць:

кiрaвaццa пpaвiлaмi пaвoдзiн пры кaрыстaннi лiфтaм;

пaзбязцaць узнiкнeння тpaўмaнeбeспeчнyх сiтyацый y пaмяшкaннaх yстaнoвы aдyкaцый (y кaлiдoрaх, гaрдэpoбe, нa лeсвiцaх);

выкoнвaць пpaвiлы пaвoдзiн нa пeрaпынкaх пaмiж yрoкaмi;

aкypaтнa і aсцяpoжнa кaрыстaццa шкoльнyмi пpылaдaмi (pучкaмi, aлoўкaмi, тaчылкaмi, лiнeйкaмi);

мeць бeспeчнyя знoсiны з нeзнaёмымi лyдзьмi ў двaры, нa вyлiцy;

кiрaвaццa пpaвiлaмi бeспeкi пры кyпaннi ў aбстaлявaнyх мeсцaх;

выкoнвaць мeры бeспeкi пры знoсiнaх сa свoйскaй жывёлaй.

IV. ЗДАРОВЫ ЛАД ЖЫЦЦЯ (8 гaдзiн)

Актыўнyя фoрмy здaрoвaгa лaдy жыцця

Знaчэннe рэжымy днa, рaнiшнaй гiмнaстыкi і зaгaртoўвaння для здaрoўя. Адзeннe пa сeзoнe. Рoлa зaняткaў фiзкyльтyрaй і спoртaм y жыццi чaлaвeкa.

Правiлы гiгiены

Асабiстая гiгiена. Спосабы перадачы iнфекцыйных захворванняў. Папярэджанне iнфекцыйных захворванняў шляхам захавання асабiстай гiгiены. Прафiлактыка захворванняў, выклiканых паразiтамі.

Харчаванне і здароўе

Правiльнае харчаванне – залог здароўя і прыгажосцi. Прафiлактыка пераядання. Гiгiена харчавання.

Карысныя і шкодныя прывычкi

Карысныя прывычкi і iх уплыў на здароўе. Згубныя наступствы шкодных прывычак (уплыў алкаголю і наркатыкаў на здароўе і паводзiны чалавека; шкода, якую наносiць здароўю чалавека курэнне).

Выклiк брыгады хуткай медыцынскай дапамогi

Сiтуацыi, якiя патрабуюць выклiку брыгады хуткай медыцынскай дапамогi. Выклiк брыгады хуткай медыцынскай дапамогi па тэлефоне (алгарытм дзеянняў); звесткi, якiя пры гэтым неабходна паведамаць. Адпрацоўка дзеянняў па выклiку брыгады хуткай медыцынскай дапамогi. Адказнасць за непраўдзiвы выклiк.

Вiды і спосабы дзейнасцi

Арыентаванне ў паняццях «здароўе», «здаровы лад жыцця», «рэжым дня», «гiгiена харчавання». Устанаўленне сувязi памiж фiзiчнымi заняткамі, загартоўваннем, харчаваннем, трыманнем рэжыму дня і здароўем. Класiфiкацыя прывычак па карыснасцi. Тлумачэнне неабходнасцi прытрымлiвацца рэжыму дня. Вызначэнне карысных прывычак.

Рашэнне сiтуацыйных задач на аснове выкарыстання атрыманай на ўроках iнфармацыi. Складанне iндывiдуальнага распарадку дня. Паслухоўванне і аналіз выступленняў аднакласнiкаў аб занятках спортам, карысных прывычках: вызначэнне ў выступленнях iнфармацыi, якая сведчыць аб правiльнай трактоўцы дзецямi паняццяў «карысныя цi шкодныя прывычкi». Развучванне комплексу ранiшняй гiмнастыкi. Групаванне адзення па сезоне; фармуляванне вывадаў.

Абмеркаванне правiл карыстання тэлефонам (можна или нельга, правiльна цi няправiльна) пры выклiку брыгады хуткай медыцынскай дапамогi. Апісанне (вуснае) алгарытму дзеянняў па выклiку брыгады хуткай медыцынскай дапамогi. Мадэляванне сiтуацыi перадачы паведамлення з выкарыстаннем мабiльнага тэлефона.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВYНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне:

аб асноўных паняццях, якiя адносяцца да здаровага ладу жыцця: «здароўе», «здаровы лад жыцця»;

рэжыме дня і яго ўплыў на жыццядзейнасць чалавека;
карысных прывычках і згубных наступствах шкодных прывычак.

Ведаць:

правiлы асабiстай гiгiены;
парадак выклiку брыгады хуткай медыцынскай дапамогi.

Умець:

складаць распарадак дня і прытрымлiвацца яго;
самастойна апрацаваць ў адпаведнасцi з умовамі надвор'я;
выконваць правiлы асабiстай гiгiены;
даглядаць сваё цела;
самастойна выклiкаць брыгаду хуткай медыцынскай дапамогi.

ГЛАВА 3
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА В ІІІ КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ
ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
(1 гадзіна на тыдзень, усяго 35 гадзін)

І. АСАБІСТАЯ І КАЛЕКТЫЎНАЯ БЯСПЕКА (8 гадзін)

Правілы дарожнага руху (6 гадзін)

Пешаход як удзельнік дарожнага руху і небяспечныя сітуацыі на дарозе

Значэнне вывучэння Правіл дарожнага руху для бяспечнага ўдзелу ў дарожным руху. Правы і абавязкі пешаходаў як удзельнікаў дарожнага руху (пункт 2 падпункт 2.46; пункты 16, 17 Правіл дарожнага руху).

Выкананне Правіл дарожнага руху пры катанні на самакаце, ролікавых каньках, скейтбордах у раёне пражывання, а таксама пры катанні на дзіцячых веласіпедах (пункт 17 падпункт 17.2¹ Правіл дарожнага руху).

Дарожныя знакі «Жылая зона», «Канец жылой зоны» (дарожныя знакі 5.38, 5.39 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху)).

Узнікненне небяспечных сітуацый для пешаходаў падчас руху па дарозе, у жылой зоне. Прычыны дарожна-транспартных здарэнняў з удзелам дзяцей, неабходнасць выкарыстання флікераў у цёмны час сутак. Прафілактыка дарожна-транспартнага траўматызму (главы 2, 4; пункт 135 Правіл дарожнага руху).

Групы дарожных знакаў для пешаходаў

Тэхнічныя сродкі арганізацыі дарожнага руху. Азнямленне з групамі дарожных знакаў для пешаходаў: забараняльныя, прадпісальныя, інфармацыйна-указальныя знакі, знакі сэрвісу; іх прызначэнне (дарожныя знакі 3.10, 4.5.1, 4.5.2, 4.6.1, 4.6.2, 4.11.1, 4.11.2, 5.12.1–5.14.1, 5.16.1, 5.16.2, 5.17.1–5.17.4, 5.38–5.41, 6.1, 6.2, 6.6–6.15 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху)).

Скрыжаванні дарог

Рух па вуліцах населенага пункта. Правілы, якімі неабходна кіравацца для бяспечнага руху праз праезную частку дарогі на рэгулюемых і нерэгулюемых скрыжаваннях і па-за скрыжаваннямі. Раздзяляльная паласа і раздзяляльная зона на праезнай частцы. Астравок бяспекі на раздзяляльнай паласе (пункт 2 падпункты 2.42, 2.45, 2.57, 2.58; пункт 17 падпункт 17.2; пункты 18, 42; пункт 50 падпункты 50.2, 50.3; пункты 102, 114, 115 Правіл дарожнага руху).

Асаблівасці дарожнага руху зімой

Асаблівасці зімовых дарог. Бяспечны рух па зімовых дарогах (па тратуары, пешаходнай дарожцы, абочыне). Асаблівасці пераходу праезнай часткі дарогі зімой. Катанне на санках, цябінгах (снежных «ватрушках»), каньках, лыжах і бяспека дарожнага руху.

Віды і спосабы дзейнасці

Групаванне дарожных знакаў па іх прызначэнні. Характарыстыка (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) груп дарожных знакаў. Тлумачэнне неабходнасці выконваць пешаходам правілы перасячэння праезнай часткі на скрыжаванні. Фармуляванне правіл бяспечнага руху па зімовых дарогах. Мадэляванне бяспечных

сiтуацый дарожнага руху і вырашэнне сiтуацыйных задач. Пераўтварэнне інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставыя задачы па правілах катання на санках, цюбінгах (снежных «ватрушках»), каньках, лыжах; рашэнне задач. Складанне памятак па правілах катання на санках, цюбінгах (снежных «ватрушках»), каньках, лыжах. Маляванне плакатаў на тэму «Зiмовыя забавы». Удзел у дыялогу з супрацоўнікам Дзяржаўнай аўтамабільнай інспекцыі Міністэрства Унутраных спраў (ДАІ) пры абмеркаванні праслуханай інфармацыі аб руху на скрыжаваннях, асаблівасцях дарожнага руху зiмой, правілах бяспекі на зiмовых дарогах: абагульненне інфармацыі.

Асабістая бяспека (2 гадзіны)

Правілы аховы інфармацыі пры размове па тэлефоне. Асабістыя дадзеныя: адрас і тэлефон – канфідэнцыйная інфармацыя.

Спосабы аховы дома ад чужых людзей. Дзеянні, якія прадухіляюць магчымасць пранікнення ў кватэру (дом) незнаёмых людзей.

Нумары тэлефонаў і спосабы выкліку экстраных службаў: міліцыі, органаў і падраздзяленняў па надзвычайных сiтуацыях, пажарнай аварыйна-выратавальнай службы. Недапушчальнасць непраўдзiвых паведамленняў па тэлефоне аб небяспецы.

Вiды і спосабы дзейнасцi

Арыентаванне ў паняццях, якія адносяцца да спосабаў аховы дома ад чужых людзей. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць правілы бяспекі падчас дыялогу па тэлефоне. Апісанне (вуснае) бяспечнага дыялогу з незнаёмым чалавекам пры размове па тэлефоне. Рашэнне сiтуацыйных задач на аснове выкарыстання атрыманай на ўроках інфармацыі. Фармуляванне вывадаў. Абмеркаванне правіл карыстання тэлефонам (можна ці нельга, правільна ці няправільна) пры выкліку органаў і падраздзяленняў па надзвычайных сiтуацыях, пажарнай аварыйна-выратавальнай службы, міліцыі. Мадэляванне сiтуацый: ахова дома ад чужых людзей; выклік экстраных службаў з выкарыстаннем мабільнага тэлефона.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Ведаць:

групы дарожных знакаў (забараняючых, прадпісваючых, інфармацыйна-указальных, знакаў сэрвісу) і іх прызначэнне;

пра скрыжаванне і правілы яго перасячэння пешаходамі;

правы і абавязкі пешаходаў;

правілы бяспекі на зiмовых дарогах;

правілы аховы інфармацыі пры размове па тэлефоне;

пра спосабы аховы дома ад чужых людзей.

Умець:

кіравацца дарожнымі знакамі падчас руху па дарогах;

пераходзіць праезную частку на скрыжаваннях у адпаведнасцi з Правіламі дарожнага руху;

бяспечна рухацца па зiмовых дарогах (па тратуары, пешаходнай дарожцы, абочыне);

катацца на санках, каньках, лыжах, цюбінгах (снежных «ватрушках»), выконваючы правілы бяспекі;

выконваць правілы бяспекі пры размове з незнаёмымі людзьмі, якія звоняць у дзверы або па тэлефоне;

выкарыстоўваць спосабы аховы дома ад чужых людзей.

II. ЗАСЦЯРОГА АД НАДЗВЫЧАЙНЫХ СІТУАЦЫЙ. ПАЖАРНАЯ БЯСПЕКА (8 гадзін)

Пажарная бяспека ў кватэры (доме)

Асноўныя прычыны пажараў у кватэры (доме).
Пажарная небяспека печару, камінаў. Меры бяспекі пры карыстанні печамі і камінамі.
Патрабаванні па забеспячэнні пажарнай бяспекі пры карыстанні электраабгравальнікамі.

Спосабы самастойнай эвакуацыі з кватэры (дома)

Шляхі і спосабы самастойнай эвакуацыі з кватэры (дома) у выпадку пажару.
Выбар найбольш бяспечнага шляху да выхаду. Забеспячэнне бяспекі пры эвакуацыі.

Небяспека выкарыстання агню і піратэхнічных вырабаў пры правядзенні святочных мерапрыемстваў

Піратэхнічныя вырабы, іх разнастайнасць і прызначэнне. Правілы бяспекі пры куплі і выкарыстанні піратэхнічных вырабаў.

Недапушчальнасць выкарыстання свечак, петард, бенгальскіх агнёў у памяшканнях падчас святочных мерапрыемстваў.

Дым і яго небяспека

Небяспека задымленага памяшкання, пад'езда, ліфта. Распаўсюджванне дыму.
Атрутныя рэчывы, якія выдзяляюцца пры гарэнні. Ахова органаў дыхання ад дыму.
Алгарытм дзеянняў пры выхадзе з задымленага памяшкання, адпрацоўка дзеянняў.

Пажары, якія ўзнікаюць восенню і вясной

Пажары, прычынамі якіх з'яўляецца ўзгаранне сухой травы, лісця восенню і вясной.
Недапушчальнасць выпальвання сухой травы, лісця. Бяспечныя спосабы ўтылізацыі леташняга лісця і травы.

Меры бяспекі на прысядзібных участках пры раскладванні агню для спальвання сухіх галінак, леташняй травы і лісця, смецця.

Аўтаномныя пажарныя апавяшчальнікі

Прызначэнне аўтаномных пажарных апавяшчальнікаў, іх функцыянаванне. Дзеянні ў выпадку спрацоўвання аўтаномнага пажарнага апавяшчальніка.

Віды і спосабы дзейнасці

Апісанне (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) асаблівасцей печару і камінаў; піратэхнічных вырабаў. Вызначэнне мер бяспекі пры карыстанні імі. Пераканаўчае тлумачэнне забароны на распальванне печару і камінаў дзецьмі. Тлумачэнне (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) небяспекі дыму, задымленых памяшканняў. Праслухоўванне і аналіз выступленняў аднакласнікаў з прыкладамі выкарыстання піратэхнічных вырабаў: вызначэнне ў выступленнях інфармацыі, якая сведчыць аб веданні ці няведанні дзецьмі правіл карыстання піратэхнічнымі вырабамі. Аналіз прапанаваных для разгляду жыццёвых сітуацый (з выкарыстаннем ілюстрацый або слайдаў мультымедынай прэзентацыі): узнікненне пажараў у кватэрах (дамах), спосабы эвакуацыі. Складанне алгарытмаў дзеянняў па самастойнай эвакуацыі з кватэры (дома) у выпадку пажару, па выхадзе з задымленага памяшкання. Мадэляванне сітуацый:

эвакуацыя з кватэры (дома), выхад з задымленага памяшкання. Адпрацоўка дзеянняў па эвакуацыі. Удзел у дыялогу з супрацоўнікамі МНС пры абмеркаванні праслуханай інфармацыі аб небяспецы выкарыстання адкрытага агню (свечак) і піратэхнічных вырабаў пры правядзенні святочных мерапрыемстваў: фармуляванне мер бяспекі пры правядзенні святочных мерапрыемстваў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Ведаць пра:

пажаранебяспеку печаў, камінаў;

піратэхнічныя вырабы, правілы куплі і меры бяспекі пры іх выкарыстанні;

небяспеку дыму і задымленага памяшкання, пад'езда, ліфта;

недапушчальнасць выпальвання сухой травы;

прызначэнне аўтаномнага пажарнага апавяшчальніка.

Умець:

самастойна эвакуіравацца з жылга памяшкання пры ўзнікненні пажару, выбіраючы найбольш бяспечны шлях да выхаду;

карыстацца падручнымі сродкамі аховы пры задымленні;

адзначаць сігнал аўтаномнага пажарнага апавяшчальніка і дзейнічаць у адпаведнасці з правіламі.

III. НАВАКОЛЬНАЕ АСЯРОДДЗЕ І БЯСПЕКА (13 гадзін)

Бяспечныя паводзіны ў двары

Бяспечны рэжым прагулак. Небяспечныя сітуацыі, якія могуць узнікнуць пры кантактах з незнаёмымі людзьмі. Распазнаванне небяспечных намераў людзей (несупадзенне прыемнай знешнасці і нядобрых намераў). Правілы бяспечных зносін з незнаёмымі людзьмі на вуліцы. Правілы бяспечнага знаходжання на вуліцы ў вячэрні час.

Правілы бяспечных паводзін пры выяўленні безгаспадарных і падазронах прадметаў у двары. Алгарытм інфармавання пра іх выяўленне.

Месцы асаблівай небяспекі

Кар'еры, яры, будаўнічыя пляцоўкі, цеплатрасы – месцы асаблівай небяспекі. Забарона наведвання такіх месцаў як мера прадухілення небяспекі і пагроз для жыцця і здароўя чалавека. Правілы бяспечнага знаходжання ў лесапасадцы, лесе.

Меры бяспекі ў месцах вялікай колькасці людзей (на вакзалах, рынках, стадыёнах, у гіпермаркетах).

Прырода і чалавек

Прыроднае асяроддзе (аб'екты жывой і нежывой прыроды). Правілы бяспечных паводзін падчас прагулак у скверы, парку, лесе. Адзенне і абутак для прагулак у лесе. Паводзіны чалавека, які згубіўся ў парку, лесе, адстаў ад групы.

Правілы паводзін пры сустрэчы з жывёламі

Небяспечныя насякомыя – восы, пчолы, шэршні, чмялі, мурашкі, камары. Кляшчы. Ядавітыя змеі. Правілы паводзін пры сутыкненні з небяспечнымі насякомымі, змяямі. Меры засцярогі ад небяспечных насякомых, кляшчоў, змей.

Правілы бяспекі пры любым надвор'і

З'явы надвор'я (навальніца, туман, град, снегапад) і іх магчымыя небяспекі. Дзеянні, якія гарантуюць бяспеку ў неспрыяльных умовах надвор'я (у навальніцу, туман, снегапад) пры знаходжанні ў лесе, поле, каля вадаёма.

Газ як крыніца магчымай небяспекі

Прыродны газ у быце. Першыя прыметы ўцечкі газу. Дзеянні ў выпадку ўцечкі бытавога газу; спосабы паведамлення аб небяспецы. Выклік аварыйнай газавай службы па тэлефоне.

Бяспека на вадзе

Спосабы пераправы цераз раку. Бяспечнае перамяшчэнне па мастах і мосціках. Прыметы і небяспека тонкага лёду. Забарона руху па лёдзе вадаёмаў. Меры засцярогі пры змушаным руху па лёдзе вадаёмаў. Дапамога чалавеку, які праваліўся пад лёд.

Небяспека дрыгвы, балот. Меры экстранай дапамогі пры пападанні ў дрыгву, балота.

Адпачынак каля вадаёма

Бяспечны адпачынак каля вадаёма ў летнюю пару года. Правілы паводзін на вадзе пры купанні, адпачынку каля вады, катанні на лодцы. Недапушчальнасць свавольстваў у вадзе. Асноўныя выратавальныя сродкі, іх прызначэнне, спосабы самавыратавання на вадзе.

Першая дапамога пры сонечных апёках, сонечных і цеплавых ударах

Правілы паводзін каля вадаёмаў у спякотнае надвор'е. Сонца карыснае і небяспечнае. Адзенне і галаўныя ўборы для спякотнага надвор'я. Смага і яе спаталенне.

Прыметы сонечных і цеплавых удараў, сонечнага апёку. Меры па папярэджанні сонечных апёкаў, сонечных і цеплавых удараў. Агульныя правілы аказання першай дапамогі пацярпелым пры цеплавым ударах, сонечным апёку.

Першая дапамога пры абмаражэнні і пераахладжэнні

Адзенне і абутак для зімовага надвор'я. Меры прафілактыкі абмаражэння. Прыметы абмаражэння. Агульныя правілы аказання першай дапамогі пры абмаражэнні і пераахладжэнні.

Віды і спосабы дзейнасці

Арыентаванне ў інфармацыі пра небяспечных насякомых і хваробы, якія перадаюцца пры іх укусах. Пэралічэнне месцаў асаблівай небяспекі ў навакольным асяроддзі, тлумачэнне забароны на іх наведванне. Характарыстыка (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) з'яў надвор'я (навальніцы, туману, граду, снегападу) і іх магчымых пагроз. Устанаўленне прычынна-выніковых сувязей паміж тэмпературай навакольнага асяроддзя, умовамі надвор'я і здароўем чалавека. Апісанне (вуснае) прымет і небяспек тонкага лёду, дрыгвы, балот, сонечных і цеплавых удараў.

Класіфікацыя адзення, галаўных убораў, абутку па сезоне і умовах надвор'я.

Паўтарэнне (узнаўленне) з урокаў «Чалавек і свет» ведаў пра атрутных змей, насякомых, кляшчоў: вычлянненне інфармацыі, якая даказвае, што кантакт з імі нясе пагрозу здароўю чалавека. Распазнаванне небяспечных насякомых, кляшчоў па характэрных прыметах. Тлумачэнне агульных правіл бяспечных паводзін на вадаёмах. Пераўтварэнне інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставыя задачы

па выкарыстанні выратавальных сродкаў. Фармуляванне (з апорай на даведачны матэрыял) правіл купання ў абсталяваных месцах. Апісанне (вуснае) правіл сама- і ўзаемадапамогі для пацярпеўшых бедства на вадзе. Складанне памятак па правілах бяспечных паводзін пры знаходжанні каля вадаёмаў у розную пару года, аб спосабах засцярогі ад небяспечных прадстаўнікоў флары і фаўны. Выпрацоўка (з апорай на алгарытм) бяспечных дзеянняў пры сустрэчы з дзікай жывёлай, укусах змей, кляшчоў і насякомых. Тлумачэнне неабходнасці выконваць меры бяспекі ў выпадку ўцечкі бытавога газу, каб пазбегнуць сонечных апёкаў, сонечных і цеплавых удараў, пераахладжэння. Рашэнне сітуацыйных задач, звязаных з правіламі паводзін падчас прагулак у скверы, парку, лесе, каля вадаёмаў у розную пару года, у месцах вялікай колькасці людзей. Мадэляванне сітуацыі: выклік аварыйнай газавай службы па тэлефоне.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

кляшчоў і хваробы, якія перадаюцца пры іх укусах;
уплыў тэмпературы навакольнага асяроддзя і ўмоў надвор'я на здароўе чалавека;
сонечныя і цеплавые удары.

Ведаць:

правілы бяспечных зносін з незнаёмымі людзьмі пры сустрэчы падчас прагулак;
правілы бяспечных паводзін пры выяўленні безгаспадарных і падазронах прадметаў

у двары;

меры бяспекі ў месцах вялікай колькасці людзей;
меры засцярогі ад небяспечных насякомых, кляшчоў, змей;
прыметы ўцечкі газу;
пра бяспечны адпачынак каля вадаёма ў летнюю пару года;
прыметы і небяспека тонкага лёду;
спосабы самавыратавання на вадзе і асноўныя выратавальныя сродкі;
пра небяспеку дрыгвы і балот, меры экстранай дапамогі пры пападанні ў дрыгву,

балота;

прыметы абмаражэння і пераахладжэння.

Умець:

прытрымлівацца бяспечнага рэжыму прагулак, правіл паводзін па-за домам у вячэрні час;

паведамляць аб выяўленні безгаспадарных і падазронах прадметаў у двары;
распазнаваць небяспечныя для наведвання месцы (кар'еры, яры, будаўнічыя пляцоўкі, цеплатрасы), прагназаваць наступствы парушэння забароны на іх наведванні;
кіравацца правіламі бяспекі ў месцах вялікай колькасці людзей;
распазнаваць небяспечных прадстаўнікоў флары і фаўны; абараняцца ад іх;
кіравацца правіламі бяспечных паводзін, апынуўшыся ў лесе, полі, каля вадаёма падчас неспрыяльных умоў надвор'я;

выконваць меры бяспекі ў выпадку ўцечкі бытавога газу;
выконваць меры бяспекі, каб пазбегнуць сонечных апёкаў, сонечных і цеплавых удараў, пераахладжэння;

карыстацца выратавальнымі сродкамі на вадзе;

выклікаць аварыйную газавую службу.

IV. ЗДАРОВЫ ЛАД ЖЫЦЦЯ (6 гадзін)

Гігіена дыхання

Чыстае паветра, яго значэнне для здароўя чалавека. Прычыны забруджвання паветра. Мерапрыемствы па падтрыманні чысціні паветра (павелічэнне колькасці зялёных насаджэнняў, вільготнае прыбіранне і праветрыванне памяшканняў).

Шкоднасць курэння, залежнасць ад курэння, пасіўнае курэнне.

Прaфiлaктыкa шкoднaх прывычaк

Уплыў алкагольных напiткаў на здарoўе і паводзiны чалавека. Прaфiлaктыкa шкoднaх прывычaк.

Дзеяннi ў выпадку атручэннa

Ядавітыя раслiны і грыбы. Прыметы атручвання ядавітымі раслiнамі, грыбамi. Аказанне першай дапамогi пры атручэннi.

Леки і iх прызначэнне. Захоўванне лекаў у хатнiх умовах. Небяспека няправiльнага выкарыстання лекаў.

Прaфiлaктыкa траўматызму

Траўмы, атрыманыя ў быццe. Аказанне першай дапамогi пры лeгкiх траўмах. Элементарныя спосaбы спынення крывацeкy з носа, пры парэзах. Першая дапамога пры ўдарах. Спосaбы апрацоўкi невялiкай ранкi.

Аказанне дапамогi пры пападаннi iншарoднага цeла ў вока, вухa або нос, верхнiя дыхальныя шляхi. Прaфiлaктыкa траўматызму.

Вiдэапрадукцыя (мультфiльмы, гульнi) і здарoўе

Уплыў прагляду вiдэапрадукцыi на псiхiку дзяцей Гульняманiя. Разумны адбор вiдэапрадукцыi, прыметы «шкoднaх» мультфiльмаў, камп'ютарных гульняў. Культура прагляду вiдэапрадукцыi.

Вiды і спосaбы дзейнасцi

Характарыстыка (з апорай на вучэбны матэрыял і iлюстрацыi, веды, атрыманыя на ўроках па прадмеце «Чалавек і свет») паветра і прычын яго забруджвання. Тлумачэнне значэння чыстага паветра для здарoўя чалавека, неабходнасцi праводзiць вiльготнае прыбiранне і праветрыванне памяшканняў. Апісанне (вуснае) мерапрыемстваў па падтрыманнi чысцiнi паветра. Складанне невялiкiх выказванняў на прапанаваную тэму; выступленне з iмi. Пераўтварэнне iнфармацыi, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставыя задачы. Класiфiкацыя грыбоў (з апорай на веды, атрыманыя на ўроках па прадмеце «Чалавек і свет») па ядомасцi. Распазнаванне ядавітых грыбоў і раслiн па характэрных прыметах. Апісанне прымет атручэннa ядавітымі раслiнамі, грыбамi. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць правiлы выбару бяспечнай вiдэапрадукцыi для прагляду. Складанне дыяфiльма на выбраную тэму. Мадэляванне сiтуацый: аказанне першай дапамогi пры атручэннi, крывацeкy з носа, парэзах. Удзел у дыялогу з медыцынскiм работнiкам пры абмеркаваннi праслуханай iнфармацыi аб уплыве шкoднaх прывычaк на здарoўе і паводзiны чалавека: абагульненне iнфармацыi пра прaфiлaктыку шкoднaх прывычaк.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Ведаць пра:

значэнне чыстага паветра для здарoўя чалавека, неабходнасць правядзення вiльготнага прыбiрання і праветрывання памяшканняў;

ядавітыя раслiны, грыбы; прыметы атручэннa iмi;

прычыны і агульныя прыметы лeгкiх траўм (парэзаў, ранак), атручэннaў;

прыметы «шкoднaй» для псiхiчнага здарoўя дзяцей вiдэапрадукцыi.

Умець:

аказваць першую дапамогу сабе і iншым пры крывацeкy з носа, сонечных апeках; апрацоўваць невялiкiя раны;

выклікаць брыгаду хуткай медыцынскай дапамогі пры пападанні іншароднага цела ў вока, вуха або нос;
выбіраць для прагляду адпаведную ўзросту, маральным каштоўнасцям відэапрадукцыю.

ГЛАВА 4
ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў ІV КЛАСЕ.
АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ
ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ
(1 гадзіна на тыдзень, усяго 35 гадзін)

I. АСАБІСТАЯ І КАЛЕКТЫЎНАЯ БЯСПЕКА (11 гадзін)

Правілы дарожнага руху (8 гадзін)

Кантроль забеспячэння бяспекі дарожнага руху.

Дзяржаўная аўтамабільная інспекцыя Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь – орган дзяржаўнага кантролю ў галіне забеспячэння бяспекі дарожнага руху (пункт 2 падпункт 2.59; пункт 4; пункт 17 падпункт 17.5; пункт 23 падпункт 23.4; пункт 35 абзац 2 Правіл дарожнага руху).

**Пасажыр як удзельнік дарожнага руху
і транспартныя сродкі, на якіх ён перамяшчаецца**

Паводзіны пасажыраў у салоне транспартнага сродку і бяспека дарожнага руху (пункт 2 падпункты 2.44, 2.8; пункт 23 падпункты 23.1, 23.2; пункт 24 падпункты 24.1, 24.2 Правіл дарожнага руху).

Асноўныя правілы бяспечных паводзін дзяцей-пасажыраў у маршрутным транспартным сродку падчас руху самастойна і ў групах.

Правілы бяспечных паводзін дзяцей-пасажыраў у легкавым аўтамабілі, на матацыкле (пункт 2 падпункт 2.44; пункты 178, 179; пункт 181 падпункты 181.5–181.7; пункт 23 падпункты 23.1, 23.2; пункт 24 падпункты 24.1, 24.2 Правіл дарожнага руху).

Выкананне пасажырамі Правіл дарожнага руху – неабходная ўмова забеспячэння асабістай і грамадскай бяспекі.

**Вадзіцель як удзельнік дарожнага руху
і транспартныя сродкі, якімі ён кіруе**

Вадзіцель (пункт 2 падпункт 2.8 Правіл дарожнага руху) і асаблівасці яго прафесіі. Вадзіцель і пасажыры маршрутнага транспартнага сродку. Недапушчальнасць адцягнення ўвагі вадзіцеля пасажырамі падчас руху (пункт 24 падпункты 24.1, 24.2 Правіл дарожнага руху).

Пешаход і дарога па-за населеным пунктам

Асаблівасці пешаходнага руху на дарогах па-за населенымі пунктамі. Правілы бяспечных паводзін на дарогах, якія праходзяць па-за населенымі пунктамі, па тэрыторыі населеных пунктаў у сельскай мясцовасці (пункт 2 падпункт 2.29; пункты 17–22; пункт 131 падпункт 131.1; пункт 132 Правіл дарожнага руху; дарожныя знакі 5.22.1–5.25 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху)).

Чыгунка і бяспека

Чыгунка і яе асаблівасці. Дарожныя знакі 1.1, 1.2 (дадатак 2, параграф 1 Правіл дарожнага руху) і сігналы дарожных святлафораў на чыгуначным пераездзе, іх значэнне

(пункт 46 падпункты 46.1–46.3 Правіў дарожнага руху). Зоны асаблівай небяспекі на чыгунцы (чыгуначныя пуці, чыгуначны састаў, перон вакзала, чыгуначны пераезд).

Правілы бяспекі пры змушаным руху ўздоўж чыгуначных шляхоў: забарона гульняў паблізу чыгункі і хаджэння па чыгуначным палатне, насыпу. Правілы перасячэння чыгуначных пуцей. Правілы карыстання чыгуначным транспартам.

Метрапалітэн (метро) – від чыгуначнага транспарту, яго асаблівасці. Абсталяванне і бяспека падземнай чыгункі (эскалатары, ліфты, пад'ёмнікі, абмежавальныя лініі, сістэма відэаназірання, лакалізатары выбухаў, зоны даглядання). Правілы карыстання метрапалітэнам.

Бяспечныя маршруты руху ў раёне пражывання і вучобы

Раён, у якім знаходзіцца ўстанова адукацыі. Ацэнка небяспек на маршрутах руху, якімі вучні часта карыстаюцца: «дом – школа – дом», «дом – бібліятэка – дом», «дом – магазін – дом» і іншыя маршруты. Выбар бяспечнага маршруту руху.

Асаблівасці руху транспартных сродкаў і пешаходаў у раёне пражывання (пункт 2 падпункт 2.46; пункт 17 падпункт 17.2; пункты 18, 36, 42; пункт 50 падпункты 50.2, 50.3; пункты 114, 135 Правіў дарожнага руху).

Віды і спосабы дзейнасці

Арыентаванне ў паняцці «Дзяржаўная аўтамабільная інспекцыя Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь». Апісанне (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) асаблівасцей чыгункі і зон небяспекі на ёй. Фармуляванне правіў бяспекі пры змушаным руху ўздоўж чыгуначных шляхоў. Пераканаўчае тлумачэнне забароны на гульні паблізу чыгункі і хаджэння па чыгуначным палатне, насыпу. Апісанне (вуснае) руху па дарозе па-за населеным пунктам у адпаведнасці з Правіламі дарожнага руху. Праслухоўванне і аналіз выступленняў аднакласнікаў аб руху па загараднай дарозе падчас наведвання сваякоў: вызначэнне ў выступленнях інфармацыі, якая сведчыць аб веданні (правільным або няправільным) дзецьмі руху па загараднай дарозе. Запамінанне Правіў дарожнага руху для пасажыраў. Тлумачэнне (з апорай на даведачны матэрыял) абавязкаў пасажыраў маршрутных транспартных сродкаў. Тлумачэнне неабходнасці выконваць правілы бяспечных паводзін у час руху пешаходаў па дарогах па-за населенымі пунктамі, правілы зносін пасажыраў з вадзіцелем, правілы карыстання чыгуначным транспартам, метрапалітэнам. Выступленні па тэмах «Дзіцячая чыгунка ў Мінску», «Падземная чыгунка», «Гісторыя і сучаснасць Мінскага метро: схема ліній, інтэр'еры станцый і вестыбюляў, бяспека, цікавыя факты», падрыхтаваныя на аснове выкарыстання дадатковых крыніц інфармацыі. Пераўтварэнне інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў, у тэкставыя задачы па правілах бяспечных паводзін пешаходаў і пасажыраў. Складанне індывідуальнай схемы бяспечнага маршруту ў школу і са школы дадому. Складанне памятки па правілах паводзін пасажыраў у салоне транспартнага сродку. Мадэляванне паводзін людзей падчас руху на чыгуначным транспарце, дзяцей-пасажыраў у салоне транспартнага сродку. Маляванне плакатаў на тэму «Мы – пасажыры».

Асабістая бяспека (3 гадзіны)

Абарона дзяцей дзяржавай

Роля праў чалавека. Паняцці «правы чалавека», «правы дзіцяці», «права на жыццё», «абарона дзяцей дзяржавай». Азнямленне (на ўзроўні ўяўленняў) з адным з дакументаў аб правах чалавека – Законам Рэспублікі Беларусь ад 19 лістапада 1993 г. № 2570-ХІІ «О правах ребенка». Узаемасувязь паняццяў «права» і «абавязак».

Канфлікты і спaсaбы іх вaрaшэннa

Канфлікты (абзыванне, перадражніванне, абраза, крыўдныя жарты і іншыя віды канфліктаў), асноўныя прычыны іх узнікнення. Прафілактыка канфлікту. Выбар аптымальнага спaсaбу вaрaшэннa канфлікту. Адказнасць за супрацьпраўныя дзеянні, у тым ліку за наўмыснае прычыненне шкоды здароўю.

Бяспека карыстаннa Інтэрнэтам

Элементарныя правілы бяспечнага карыстаннa Інтэрнэтам. Асцярожнасць і пільнасць падчас карыстаннa Інтэрнэтам. Выключэнне магчымасці стаць ахвярай махлярства ў Інтэрнэце. Небяспека камп'ютарнай гульнівай залежнасці.

Віды і спaсaбы дзейнасці

Арыентаванне ў паняццях, якія адносяцца да праў дзіцяці, зафіксаваных у Законе Рэспублікі Беларусь «О правах ребенка». Раскрыццё паняцця «абавязак». Устанаўленне сувязі паміж правамі і абавязкамі вучняў. Апісанне (вуснае) абавязкаў вучняў. Складанне табліцы праў і абавязкаў вучняў. Тлумачэнне неабходнасці паважлівага стаўлення да праў навакольных.

Раскрыццё паняцця «канфлікт». Характарыстыка фактараў і прычын яго развіцця. Апісанне (вуснае) бяспечных і эфектыўных спaсaбаў пазбягання і вaрaшэннa канфліктных сітуацый. Мадэляванне сітуацый: вaрaшэнне моўных канфліктаў; прымірэнне бакоў.

Тлумачэнне (з апорай на даведачны матэрыял) станоўчых магчымасцей лічбавага асяроддзя. Характарыстыка рызык і пагроз пры выкарыстанні Інтэрнэта. Складанне невялікіх выказванняў па тэме. Тлумачэнне неабходнасці выконваць правілы бяспечнага карыстаннa камп'ютарам. Рашэнне сітуацыйных задач на аснове выкарыстаннa атрыманай на ўроках інфармацыі.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВYНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

асноўныя правы дзіцяці, зафіксаваныя ў Законе Рэспублікі Беларусь «О правах ребенка»;

паняцці, якія адносяцца да праў чалавека («правы чалавека», «правы дзіцяці», «права на жыццё», «абарона дзяцей дзяржавай»);

орган дзяржаўнага кантролю ў галіне дарожнага руху – Дзяржаўнай аўтамабільнай інспекцыі Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь;

Мінскі метрапалітэн і рух у ім.

Ведаць:

асаблівасці руху транспартных сродкаў і пешаходаў у раёне пражывання;

пра пешаходны рух на дарогах па-за населенымі пунктамі;

правілы зносін пасажыраў з вадзіцелем маршрутнага транспартнага сродку;

асноўныя правілы бяспечных паводзін дзяцей-пасажыраў у маршрутным транспартным сродку (пры руху ў групах і самастойна), легкавым аўтамабілі, на матацыкле;

пра павышаную небяспеку чыгунак (у тым ліку метро);

правілы бяспечных паводзін пры карыстанні чыгуначным транспартам;

спaсaбы вaрaшэннa моўных канфліктаў;

пра адказнасць за супрацьпраўныя дзеянні;

элементарныя правілы бяспечнага карыстаннa Інтэрнэтам.

Умець:

прадбачыць узнікненне небяспечных сітуацый у транспартных сродках, на дарогах па характэрных прыметах іх праяўлення; пазбягаць іх па магчымасці;

дзеяннічаць у канкрэтнай небяспечнай сітуацыі з улікам рэальнай абстаноўкі і індывідуальных магчымасцей;

бяспечна перамяшчацца па дарогах па-за населенымі пунктамі, выконваючы Правілы дарожнага руху;

выконваць правілы бяспечных паводзін у маршрутным транспартным сродку (пры руху самастойна і ў групах), легкавым аўтамабілі, на матацыкле;

кіравацца правіламі бяспечных паводзін пры карыстанні чыгуначным транспартам (у тым ліку метро);

пазбягаць канфліктных сітуацый у зносінах з равеснікамі, канструктыўна вырашаць спрэчкі і рознагалоссі;

паважаць правы і добрыя якасці навакольных;

выконваць элементарныя правілы бяспечнага карыстання Інтэрнэтам.

II. ЗАСЦЯРОГА АД НАДЗВЫЧАЙНЫХ СІТУАЦЫЙ. ПАЖАРНАЯ БЯСПЕКА (11 ГАДЗІН)

Патрабаванні па забеспячэнні пажарнай бяспекі ва ўстанове адукацыі

Вогнетушыцелі, пажарнае абсталяванне і інвентар. Прызначэнне пажарнага абсталявання, якое ёсць ва ўстанове адукацыі. Правілы карыстання вогнетушыцелем.

Дзеянні вучняў пры выяўленні задымлення, узгарання, пажару.

Планы эвакуацыі. Эвакуацыйныя шляхі з класа, спартыўнай і актавай залаў, сталовай, бібліятэкі, фае ў выпадку ўзнікнення пажару. Правілы эвакуацыі. Адпрацоўка дзеянняў па эвакуацыі са школьных памяшканняў у выпадку ўзнікнення пажару.

Меры па папярэджанні атручэння дымам, атрымання апёкаў. Першая дапамога пры апёках.

Гаручыя і лёгкаўзгаральныя вадкасці
як крыніцы магчымай небяспекі

Лёгкаўзгаральныя і гаручыя вадкасці, якія ўжываюцца ў быце. Меры засцярогі пры іх захоўванні і выкарыстанні. Дзеянні ў выпадку ўзгарання гаручых і лёгкаўзгаральных вадкасцей.

Пажары ад электрапрыбораў і электраабсталявання

Прычыны пажараў ад электрапрыбораў: няспраўнасць, кароткае замыканне, перагрузка. Пажаранебяспечны стан электрапрыбораў, разетак, электраправодкі. Першыя прыметы няспраўнасці электраабсталявання, якія могуць стаць прычынай пажару. Дзеянні ў выпадку з'яўлення дыму, іскрэння, узгарання электраправодкі або ўключаных электрапрыбораў.

Тушэнне ўзгаранняў у пачатковай стадыі

Магчымыя спосабы бяспечнага тушэння ўзгарання. Сродкі, якія выкарыстоўваюцца для тушэння невялікага ўзгарання (вада, зямля, пральны парашок), і спосабы іх прымянення. Недапушчальнасць тушэння вадой уключаных у сетку электрапрыбораў і электраправодкі.

Дзіцячыя і юнацкія аб'яднанні ратавальнікаў

Мэты і задачы дзейнасці дзіцячых і юнацкіх аб'яднанняў ратавальнікаў-пажарных. Гурткі, секцыі, клубы, профільныя летнія лагеры.

На прыродзе без пажараў

Меры бяспечнага раскладвання агню на прыродзе. Правільны выбар месцаў для выкарыстання мангалаў. Правілы паводзін паблізу агню. Абавязковае прыбіранне месца адпачынку, стараннае тушэнне вогнішча і вуглёў з мангала.

Віды і спосабы дзейнасці

Арыентаванне ў паняццях, якія адносяцца да дзіцячых і юнацкіх аб'яднанняў ратавальнікаў-пажарных. Апісанне (вуснае) пажарнага абсталявання, якое ёсць ва ўстанове адукацыі, і яго прызначэння. Апісанне (з апорай на вучэбны матэрыял і ілюстрацыі) лёгкаўзгаральных і гаручых вадкасцей, якія выкарыстоўваюцца ў быце, іх групаванне. Тлумачэнне мер засцярогі пры захоўванні лёгкаўзгаральных і гаручых вадкасцей.

Азнямленне падчас мэтавай экскурсіі па школе з планам эвакуацыі з установы адукацыі ў выпадку надзвычайнай сітуацыі: вызначэнне бяспечных шляхоў да выхаду з будынку. Складанне схемы эвакуацыі з класа ў выпадку надзвычайнай сітуацыі. Тлумачэнне алгарытму дзеянняў па эвакуацыі з класа, школы ў выпадку пажару, выхадзе з задымленага памяшкання. Мадэляванне сітуацый: эвакуацыя з класа, школы ў выпадку надзвычайнай сітуацыі, задымлення. Адпрацоўка (з апорай на алгарытм) дзеянняў пры эвакуацыі. Апісанне дзеянняў пры тушэнні невялікага ўзгарання з выкарыстаннем падручных сродкаў: вады, землі, пральнага парашка. Тлумачэнне (з апорай на даведачны матэрыял) мер засцярогі пры раскладванні агню на прыродзе.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

дзіцячыя і юнацкія аб'яднанні ратавальнікаў-пажарных;
лёгкаўзгаральныя і гаручыя вадкасці, якія выкарыстоўваюцца ў быце;
электраабсталяванне.

Ведаць:

пажарнае абсталяванне, якое ёсць ва ўстанове адукацыі, яго прызначэнне;
правілы карыстання вогнетушыцелем;
план эвакуацыі пры ўзнікненні пажару ва ўстанове адукацыі, эвакуацыйныя шляхі з класа, спартыўнай і актавай залаў, сталовай, бібліятэкі, фае;
пра сродкі, якія выкарыстоўваюцца для тушэння невялікага ўзгарання (вада, зямля, пральны парашок), і спосабы іх прымянення;
меры бяспекі пры раскладванні агню і выкарыстанні мангалаў.

Умець:

эвакуіравацца (самастойна і з групай) з класа, спартыўнай і актавай залаў, сталовай, бібліятэкі, фае пры ўзнікненні пажару;
ліквідаваць узгаранне ў пачатковай стадыі падручнымі сродкамі;
выконваць меры засцярогі пры захоўванні лёгкаўзгаральных і гаручых вадкасцей.

III. НАВАКОЛЬНАЕ АСЯРОДДЗЕ І БЯСПЕКА (5 ГАДЗІН)

Дарогі і вадаёмы ў зімовую пару года

Меры засцярогі пры руху на ўчастках дарогі або тратуара ў зімовы час. Небяспека галалёду, ледзяшоў, падзення лёду і снегу з дахаў. Верагоднасць атрымання траўм у галалёд.

Адзенне і абутак для зімовага надвор'я.

Вадаёмы зімой. Забарона выхаду на лёд вадаёмаў, катання на каньках па замёрзлых вадаёмах.

Бяспека на водах

Рэспублiканскае дзяржаўна-грамадскае аб'яднанне «Беларускае рэспублiканскае таварыства ратавання на водах» (далей – АСВОД).

Правiлы паводзiн пры наведванні басейнаў, аквапаркаў з бацькамі, групай аднакласнікаў.

Сродкi бытавой хiмii як крынiцы небяспекi

Рэчывы, неабходныя ў хатняй гаспадарцы (пральны парашок, вадкасць i парашок для мыцця i чысткi посуду, падлогi, дываноў, мэблi, абутку), ступень магчымай небяспекi кожнага з iх. Паняцце «сродкi бытавой хiмii». Меры засцярогi пры захоўванні сродкаў бытавой хiмii i iх выкарыстаннi.

Правiлы паводзiн у выпадку выяўлення боепрыпасаў i сродкаў паражэння або iх фрагментаў

Боепрыпасы i сродкi паражэння, iх знешнiя прыметы. Дзеяннi пры выяўленнi боепрыпасаў або сродкаў паражэння. Негатыўныя наступствы ад неасцярожнага абыходжання з боепрыпасамi або сродкамі паражэння (траўматызм, гiбель).

Вiды i спосабы дзейнасцi

Раскрыццё (з апорай на даведачны матэрыял, жыццёвы досвед, вiдэапрадукцыю) сэнсу паняццяў «сродкi бытавой хiмii», «боепрыпасы», «сродкi паражэння».

Устанаўленне сувязi памiж неспрыяльнымi ўмовамі надвор'я (галалёдам, ледзяшамi, снегам на дахах) i дарожным становiшчам. Апісанне (вуснае) правiл паводзiн пры наведванні басейнаў. Фармуляванне мер засцярогi пры захоўванні i выкарыстаннi сродкаў бытавой хiмii. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць правiлы руху па дарозе або тратуары ў зiмовы час, правiлы паводзiн пры наведванні басейнаў. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць меры засцярогi пры выяўленнi боепрыпасаў або сродкаў паражэння. Апісанне (вуснае) алгарытму дзеяннiў пры выяўленнi боепрыпасаў або сродкаў паражэння. Адпрацоўка (з апорай на алгарытм) бяспечных дзеяннiў пры выяўленнi боепрыпасаў або сродкаў паражэння. Мадэляванне сiтуацый: рух па тратуары зiмой; наведванне басейна. Удзел у дыялогу з прадстаўнiком АСВОД: устанаўленне сувязi памiж праслуханай iнфармацыяй пра АСВОД i правiламі бяспечнага знаходжання каля вадаёмаў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВYНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

АСВОД;

сродкi бытавой хiмii;

боепрыпасы i сродкi паражэння.

Ведаць пра:

небяспеку тонкага лёду i забарону выхаду на тонкi лёд;

небяспеку галалёду, ледзяшоў, падзення лёду i снегу з дахаў; меры засцярогi пры руху па тратуарах у зiмовы час;

правiлы наведвання басейнаў, аквапаркаў;

меры засцярогi пры карыстаннi прадметамi бытавой хiмii;

меры бяспекi пры выяўленнi боепрыпасаў або сродкаў паражэння.

Умець:

выконваць меры засцярогi пры руху па тратуары у зiмовы час;

выбiраць адзенне i абутак па сезоне;

выконваць правiлы бяспекi пры наведванні басейнаў, аквапаркаў;

выконваць меры засцярогi пры захоўванні i выкарыстаннi сродкаў бытавой хiмii;

выконваць меры бяспекi пры выяўленнi боепрыпасаў.

IV. ЗДАРОВЫ ЛАД ЖЫЦЦЯ (8 ГАДЗІН)

Ахова здароўя дзiццi

Ахова здароўя дзiццi. Права дзiцей на жыццё ў мiрных, камфортных і бяспечных умовах (у сям'і, грамадстве) без гвалту, прынiжэннi годнасцi. Прычыны парушэннiя праў чалавека і спосабы папярэджання парушэннiя праў чалавека.

Бяспечныя паводзiны ў быце

Выбар бяспечных цацак, прадметаў гiгiены. Прыметы «небяспечных» цацак. Небяспека траўмiравання пры карыстаннi пнеўматычнымi ўстройствамi.

Правiлы выбару адзення і абутку

Правiлы выбару адзення і абутку ў адпаведнасцi з узростам, парой года, характарам дзейнасцi. Плоскаступнёвасць і яе асноўныя прычыны. Прафілактыка плоскаступнёвасцi.

Здаровае харчаванне

Традыцiі харчавання ў Рэспублiцы Беларусь. Харчаванне дома, у школьнай сталовай. Паводзiны ў школьнай сталовай.

Рацыянальнае і збалансаванае харчаванне. Групы карысных прадуктаў. Прадукты, якiя не рэкамендуюцца для частага ўжывання. Правiлы харчовых паводзiн. Захворваннi анарэксiя і булімiя, iх прыметы, небяспека для здароўя.

Карысныя і шкодныя прывычкi, iх уплыў на здароўе чалавека

Карысныя прывычкi, якiя ўмацоўваюць здароўе. Згубныя наступствы шкодных прывычак. Тытунекурэнне і яго наступствы. Электронныя цыгарэты і iх уплыў на здароўе.

Слабаалкагольныя напiткi і iх негатыўны ўплыў на разумовую і фізічную працаздольнасць чалавека. Наркатыкi, спайсы, iх уплыў на псiхіку чалавека. Наступствы наркатычнай залежнасцi. Спосабы адмовы ад назойлівых прапаноў закурыць, выпiць алкагольныя напiткi, ужыць забароненыя наркатычныя рэчывы.

Папярэджанне траўматызму падчас масавых мерапрыемстваў

Траўмы падчас паходаў. Траўмы падчас масавых свят. Папярэджанне траўматызму падчас масавых мерапрыемстваў. Правiлы паводзiн пры пападаннi ў натоўп.

Прыёмы аказання першай дапамогi

Першая дапамога пры парэзах, драпiнах, ударах, ранках. Апрацоўка ран. Спосабы часовага спынення вонкавага крывацёку. Агульныя правiлы накладання павязак.

Вiды і спосабы дзейнасцi

Раскрыццё (з апорай на даведачны матэрыял, жыццёвы досвед, вiдэапрадукцыю) сэнсу паняццiяў «ахова здароўя», «рацыянальнае і збалансаванае харчаванне», «шiтны рэжым». Глумачэнне неабходнасцi выконваць правiлы выбару адзення і абутку ў адпаведнасцi з узростам, парой года, характарам дзейнасцi; правiлы харчовых паводзiн. Фармуляванне правiл паводзiн пры пападаннi ў натоўп. Класiфікацыя прадуктаў харчавання па карыснасцi; цацак – па бяспецы. Выступленнi па тэмах «Традыцiі харчавання ў Рэспублiцы Беларусь», «Выбар адзення і абутку ў адпаведнасцi з узростам, парой года, характарам дзейнасцi», падрыхтаваныя на аснове выкарыстання дадатковых

крыніц інфармацыі. Апісанне (вуснае) алгарытму аказання першай дапамогі. Мадэляванне сітуацый: паводзіны ў школьнай сталовай; адмова ад назойлівых прапаноў, якія могуць нашкодзіць здароўю; першая дапамога пры парэзах, драпінах. Адпрацоўка дзеянняў па накладванні павязак. Адпрацоўка (з апорай на алгарытм) дзеянняў па бяспечных паводзінах у месцах вялікай колькасці людзей. Удзел у вучэбным дыялогу з медыцынскім работнікам пры абмеркаванні праслуханай інфармацыі пра такія захворванні, як плоскаступнёнасць, анарэксія, булімія, іх прыметы і ўплыў на здароўе: інтэрпрэтацыя і абагульненне ведаў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мець уяўленне пра:

ахову дзяржавай здароўя дзіцяці;

плоскаступнёнасць і яе прафілактыку;

рацыянальнае і збалансаванае харчаванне, пітны рэжым;

захворванні анарэксія і булімію, іх прыметы і небяспеку для здароўя.

Ведаць пра:

небяспеку шэрагу цацак, магчымасць траўміравання пры карыстанні пнеўматычным устройствам;

павышаную небяспеку падчас удзелу ў масавых мерапрыемствах;

фактары, якія адмоўна ўплываюць на стан здароўя;

спосабы адмовы ад назойлівых прапаноў, якія наносяць шкоду здароўю;

агульныя правілы накладання павязак.

Умець:

выбіраць бяспечныя цацкі, прадметы гігіены і карыстацца імі;

кіравацца правіламі бяспечных паводзін пры магчымым пападанні ў натоўп;

супрацьстаяць назойлівым прапановам, якія прычыняюць шкоду здароўю;

накладваць павязкі, аказваць першую дапамогу пры парэзах, ударах.

ГЛАВА 5

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА В V КЛАСЕ.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ

ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(1 гадзіна на тыдзень, усяго 35 гадзін)

I. АСАБІСТАЯ І КАЛЕКТЫЎНАЯ БЯСПЕКА (11 гадзін)

Правілы дарожнага руху (8 гадзін)

Гісторыя Правіл дарожнага руху

Гісторыя ўзнікнення Правіл дарожнага руху. Іх змяненне ў сувязі з развіццём транспартных сродкаў, дарог (аўтамабільных дарог і вуліц населенага пункта) і грамадскіх зносін у сферы дарожнага руху (главы 2, 4, 5 Правіл дарожнага руху).

Транспартныя сродкі аператыўнага назначэння,
іх знешні выгляд і сігнальнае абсталяванне

Транспартныя сродкі аператыўнага назначэння: МНС, міліцыя, хуткай медыцынскай дапамогі, аварыйных службаў, крыміналістычных лабараторый, мытных органаў, спецсувязі і фельдсувязі (перавозкі спецыяльнай пошты), Дзяржаўнай інспекцыі аховы жывёльнага і расліннага свету пры Прэзідэнце Рэспублікі Беларусь, органаў пагранічнай службы, Ваеннай аўтамабільнай інспекцыі Узброенных Сіл (далей – ВАІ), органа

дзяржаўнай аховы, Следчага камітэта, Транспартнай інспекцыі Міністэрства транспарту і камунікацый. Іх спецыяльная афарбоўка, светлавая і гукавая сігналацыя.

Права пераважнага праезду і адступлення ад патрабаванняў Правіл транспартных сродкаў, якія падаюць спецыяльныя гукавыя і светлавыя сігналы.

Пешаход як удзельнік дарожнага руху і спосабы яго перамяшчэння ў дарожным руху

Дзеянні пешаходаў у сітуацыях, калі падаюцца: вадзіцелем транспартнага сродку папярэдзальныя сігналы светлавымі паказальнікамі паваротаў або рукой; сігналы (гукавыя і жэстамі) рэгуліроўшчыка (пункт 2 падпункты 2.8, 2.59; пункты 35, 36; пункт 50 падпункты 50.2, 50.3; пункт 56 Правіл дарожнага руху). Падача вадзіцелем транспартнага сродку папярэдзальных сігналаў светлавымі паказальнікамі паваротаў або рукой. Сігналы свістком і жэсты рэгуліроўшчыка.

Дзеянні пешаходаў пры выяўленні транспартных сродкаў аператыўнага назначэння, якія рухаюцца па дарозе і падаюць спецыяльныя гукавыя і светлавыя сігналы (пункт 2 падпункт 2.70; пункты 20, 29 Правіл дарожнага руху).

Рэгулюемае і нерэгулюемае скрыжаванне. Правілы пераходу праезнай часткі дарогі пешаходамі на скрыжаванні па пешаходным пераходзе і дзеянні пешаходаў пры адсутнасці на скрыжаванні абазначанага дарожнымі знакамі і (або) дарожнай разметкай пешаходнага пераходу (пункт 2 падпункты 2.15, 2.33, 2.45, 2.55; пункты 17, 18, 42; дарожныя знакі 5.16.2 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху); гарызантальная дарожная разметка 1.14.1, 1.14.3 (дадатак 3 да Правіл дарожнага руху)). Сігналы святлафора на рэгулюемым скрыжаванні (пункты 39, 42 Правіл дарожнага руху).

Назіранне за рухам транспартных сродкаў і пешаходаў у час экскурсіі па населеным пункце. Рашэнне сітуацыйных задач на мясцовасці падчас назіранняў за рухам пешаходаў і транспартных сродкаў. Правілы забеспячэння бяспекі пры пераходзе пешаходамі праезнай часткі дарогі на скрыжаванні, па пешаходным пераходзе і па-за пешаходным пераходам (пункт 2 падпункт 2.29; пункт 17 падпункт 17.2; пункты 18, 42, 114, 135 Правіл дарожнага руху; дарожныя знакі 5.16.1, 5.16.2, 5.22.1–5.23.2 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху); гарызантальная дарожная разметка 1.14.1, 1.14.3 (дадатак 3 да Правіл дарожнага руху)).

Рух вучняў групамі і ў калоне

Парадак руху вучняў групамі па тратуары, пешаходнай і веласіпеднай дарожках, абочыне дарогі, пешаходным пераходзе, у жыллой і пешаходнай зоне.

Парадак руху вучняў у калоне. Правілы пасадкі і высадкі групы вучняў з аўтобуса, тралейбуса, трамвая (пункт 2 падпункты 2.21, 2.25, 2.48; пункты 17, 18, 21, 22; пункт 23 падпункт 23.1; пункт 24 падпункт 24.2; пункт 131 падпункт 131.1; пункт 135 Правіл дарожнага руху; дарожныя знакі 4.5.1–4.6.2, 5.16.1, 5.16.2, 5.38–5.41 (дадатак 2 да Правіл дарожнага руху), гарызантальная дарожная разметка 1.29–1.31, 1.33 (дадатак 3 да Правіл дарожнага руху)).

Віды і спосабы дзейнасці

Удзел у гутарцы пры праслухоўванні матэрыялу па гісторыі правіл дарожнага руху: падрыхтоўка адказаў на пытанні, складанне пытанняў, фармуляванне вывадаў. Арыентаванне ў дакуменце «Правілы дарожнага руху ў Рэспубліцы Беларусь» па главах: «Агульныя правы і абавязкі ўдзельнікаў дарожнага руху», «Правы і абавязкі пешаходаў», «Абавязкі пасажыраў».

Вызначэнне крыніц і зон павышанай небяспекі населенага пункта. Тлумачэнне неабходнасці прытрымлівацца правіл бяспечных паводзін у зонах павышанай небяспекі населенага пункта.

Характарыстыка ўдзельнікаў дарожнага руху. Апісанне (вуснае) змен у Правілах дарожнага руху. Вызначэнне прычын дарожна-транспартных здарэнняў. Глумачэнне прыныцыпаў бяспечных паводзін на дарозе і ў транспарце. Фармуляванне правіл паводзін для веласіпедыста.

Аналіз сітуацый, у якіх прасочваюцца як правільныя, так і памылковыя дзеянні равеснікаў – удзельнікаў дарожнага руху. Складанне прэзентацыі (плакатаў, фотаматэрыялаў).

Складанне бяспечнага маршруту (падчас віртуальнага падарожжа) ад выбранага месца на ўчастку дарогі ў раёне пражывання да ўстанова адукацыі (без мультымедыйнага суправаджэння).

Разгляд небяспечных сітуацый, звязаных з чыгуначным транспартам, выказванне меркаванняў. Аналіз інфармацыі, прадстаўленай у выглядзе малюнкаў і тэксту; устанаўленне прычын узнікнення небяспечных сітуацый пры руху на эскалатары, чаканні цягніка, знаходжанні ў вагоне.

Складанне маршрутаў руху дзяцей групай, калонай. Арыентаванне (з апорай на мультымедыйную прэзентацыю) у паняццях «скрыжаванне», «абазначанае скрыжаванне». Ролевая гульня з выкарыстаннем мадэлі скрыжавання. Дэманстрацыя і трактоўка жэстаў рэгуліроўшчыка. Рашэнне сітуацыйных задач, звязаных з веданнем ці няведаннем сігналаў рэгуліроўшчыка жэстамі і свістком.

Удзел у вучэбным дыялогу з супрацоўнікамі дзяржаўнай аўтаінспекцыі пры абмеркаванні праслуханай інфармацыі аб праблемах, з якімі сутыкаюцца ўдзельнікі дарожнага руху пры парушэнні правіл: абагульненне ведаў.

Рашэнне сітуацыйных задач на мясцовасці падчас экскурсіі. Распрацоўка праекта «Мой бяспечны маршрут у школу і дадому».

Асабістая бяспека (3 гадзіны)

Правілы паводзін пры сустрэчы з групай асоб, якія ўяўляюць небяспеку

Месцы асаблівай небяспекі ў навакольным асяроддзі, сустрэча з групай асоб, якія ўяўляюць небяспеку («небяспечнай» кампаніяй). Правілы бяспечных зносін пры сустрэчы з незнаёмымі людзьмі на вуліцы, у транспарце, пад'ездзе, ліфце, парку і іншых месцах. Правілы паводзін з равеснікамі. Паняцце «міжасобасныя адносіны» (фармальныя, нефармальныя). Канфлікты ў вучнёўскіх калектывах, іх прычыны, процідзеянне гвалту і прыніжэнню. Правілы і нормы ўзаемаадносін паміж равеснікамі. Асабістая адказнасць за правапарушэнні.

Адрасы і кантактныя тэлефоны асоб і арганізацый, якія аказваюць дапамогу і падтрымку непаўналетнім у сацыяльна небяспечным становішчы.

Правілы паводзін у выпадку ўзяцця ў заложнікі і правядзення спецаперацыі па вызваленні заложнікаў

Паняцце «заложнік». Правілы паводзін пры захопе ў заложнікі і ў ходзе аперацыі па вызваленні заложнікаў.

Бяспечнае карыстанне Інтэрнэтам

Меры бяспекі пры рабоце ў Інтэрнэце, зносінах у сацсетках. Адказнасць за парушэнне заканадаўства.

Віды і спосабы дзейнасці

Характарыстыка небяспечных сітуацый, аналіз асаблівасцей небяспечных сітуацый. Адрозненне надзвычайных сітуацый па прычынах узнікнення і наступствах.

Рашэнне сітуацыйных задач па тэмах «Месцы асаблівай небяспекі», «Сустрэча з небяспечнай кампаніяй», «Магчымасць выкрадання».

Абмeркaвaннe рoзных спoсaбaў прaяўлeннa экстрэмiзмy і тэрарызмy. Склaдaннe прaгрaмa дзeянняў:

пры выяўлeннi пaдaзрoнaгa прaдмeтa;
у мeсцaх вaлiкaй кoлькacцi лyoдзeй;
кaлi адбываўся зaxoп зaлoжнiкaў і пры прaвaдзeннi спeцaпeрaцыi пa вызвaлeннi зaлoжнiкaў.

Удзeл у вучэбнoм дыялoгу пры абмeркaвaннi пытaнняў бeспeчнaгa кaрыстaннa Інтэрнeтaм: склaдaннe выкaзвaнняў пa тэме, фaрмулaвaннe вывaдaў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Мeць уяўлeннe прa:

гiстoрыю ўзнікнeннa Прaвiл дaрoжнaгa руху, iх дынaмiчнacць у сувязi сa змянeннeм тpaнспaртных срoдкaў, дaрoг;

пaняццe «зaлoжнiк», тэрaрыстичны акт.

Вeдaць:

пaрaдaк руху ў гpупe, кaлoнe пa тpaтуapы, пeшaхoднaй і вeлacпeднaй дaрoжкaх, aбoчынe дaрoгi, пeшaхoднoм пeрaхoдзe;

пpа пaпeрaджaльныя cигнaлы, якiя пaдaе вaдзiцeль тpaнспaртнaгa срoдкy cвeтлaвымі пaкaзaльнiкaмi пaвaрoтaў aбo рyкoй; cигнaлы рeгулiрoўшчыкa cвiсткoм і жэcтaмi;

тpaнспaртныя cрoдкi aпepaтыўнaгa нaзнaчeннa: кpымiнaлiстичных лaбapaтopий, мытнoх oргaнaў, cпeцcувязi і фeльдcувязi (пeрaвoзкi cпeцыaльнaй пoштy), Дзязржaўнaй iнcпeкцыi aхoвы жывeльнaгa і рacлiннaгa cвeтy пры Пpэзiдeнцe Рэспублiкi Бeлaрусь, oргaнaў пaгpaнiчнaй cлужбy, ВAІ, oргaнa дзязржaўнaй aхoвы, Слeдчaгa кaмiтэтa, Тpaнспaртнaй iнcпeкцыi Мiнiстэpствa тpaнспaртy і кaмунiкaцый;

acнoўныя пpынцыпы рeгулaвaннa cтacункaў пaмiж рaвeснiкaмi (пpынцыпы рaўнaпpaўя, узaмeдaпaмoгi, мiрнaгa вырaшeннa кaнфлiктaў, улiкy рaзнacтaйнacцi пoглядaў і iнтaрэcaў, cпpавядлiвacцi і iншыя пpынцыпы);

пpа адкaзнacць зa cупpacьпpaўныя дзeяння, у тым лiкy зa нaўмыcaнe пpычынeннe шкoды здaрoўю і мaтэpыяльнaгa ўpoнy;

aдpacы і кaнтaктныя тэлефoны aсoб і aргaнiзaцый, якiя aкaзвaюць дaпaмoгy і пaдтpымкy тым, xтo aкaзaўca ў caцыяльнa нeбeзпeчнoм cтaнoвiшчы;

пpавiлы пaвoдзiн у выпaдкy ўзязця ў зaлoжнiкi;

мepы бeзпeкi пры рaбoцe ў Інтэрнeтe, знoсiнaх у caцceткaх.

Умeць:

выкoнвaць пaрaдaк руху ў гpупe, кaлoнe пa тpaтуapы, пeшaхoднaй і вeлacпeднaй дaрoжкaх, aбoчынe дaрoгi, пeшaхoднoм пeрaхoдзe;

пeрaхoдзiць пpaeзнyю чacткy дaрoгi нa cкpыжaвaннi з пpытpымлiвaннeм Пpавiл дaрoжнaгa руху;

выкoнвaць адпaвeдныя Пpавiлaм дaрoжнaгa руху дзeяння ў якacцi пeшaхoдa пры выяўлeннi тpaнспaртных срoдкaў aпepaтыўнaгa нaзнaчeннa, якiя рухaюццa пa дaрoзe і пaдaюць cпeцыaльныя гyкaвыя і cвeтлaвыя cигнaлы;

cупpacьcтaяць дзeянням, якiя знeвaжaюць гoднacць; пpымeнeннy фiзичнaй cилы з бoкy рaвeснiкaў, дaрoслых; уцязвaннy ў пpoцiпpaўнyю дзeянacць;

aргyмeнтaвaнa і пaвaжлiвa адcтoйвaць улacны пyнкт глeджaннa;

выкoнвaць пpавiлы і нoрмy мiжacoбacных cтacункaў пaмiж рaвeснiкaмi;

кpытичнa aцeньвaць фaкты пapушeннa пpaў чaлaвeкa ў кaмпaнii (клace, двapы);

пpяўлeць пiльнacць і выкoнвaць мepы бeзпeкi пры пaгpoзe тэрaрыстичнaгa aктa, зaxoпy ў зaлoжнiкi;

звpтaццa пa дaпaмoгy ў выпaдкy ўзнікнeннa caцыяльнa нeбeзпeчнaгa cтaнoвiшчa.

II. ЗАСЦЯРОГА АД НАДЗВЫЧАЙНЫХ СІТУАЦЫЙ (8 гадзін)

Пажарная бяспека (5 гадзін)

Пажары і прычыны іх узнікнення

Небяспека ўзгарання сухога лісця, травы, сена. Небяспека раскладвання агню для спальвання смецця на прысядзібных і дачных участках. Недапушчальнасць выкарыстання для распальвання лёгкаўзгаральных рэчываў. Узнікненне пажару ў доме ад крыніц агню паблізу (вогнішча, падпаленая сухая трава, пажар у суседнім будынку, лясны пажар); у кватэры – пры пажары ў пад'ездзе, размешчаных побач кватэрах. Захаванне мер бяспекі ў доме, кватэры.

Пажаранебяспечныя аб'екты

Наступствы неасцярожнага абыходжання з агнём у хлявах, падвалах, гаражах, сенасховішчах, на гарышчах. Недапушчальнасць выкарыстання запалак, запальнічак, свечак для асвятлення падобных аб'ектаў. Загрувашчанаць і павышаная пажарная небяспека гарышч і падвальных памяшканняў. Захаванне мер засцярогі ў месцах, дзе складзіруецца сена.

Лёгкаўзгаральныя і гаручыя вадкасці, якія разліліся. Дзеянні пры першых прыметах узгарання (з'яўленне дыму, паху тлеючай электраправодкі, іскрэння).

Бяспечны дом

Патрабаванні па забеспячэнні пажарнай бяспекі пры абаграванні жылых памяшканняў. Бяспечнае карыстанне печамі, камінамі, бытавымі электраабагравальнікамі, газавымі катламі.

Небяспека бытавога газу. Правілы карыстання газавай плітой

Бяспечныя паводзіны пры выкарыстанні гаручых матэрыялаў. Недапушчальнасць абагравання жылых памяшканняў з дапамогай газавых і электрычных пліт. Неабходнасць выканання патрабаванняў па забеспячэнні пажарнай бяспекі.

Бяспека ў надзвычайных сітуацыях (3 гадзіны)

Надзвычайныя сітуацыі прыроднага характару

Паняцце аб надзвычайных сітуацыях: прыродныя і тэхнагенныя. Прыметы небяспечных прыродных з'яў. Агульныя звесткі пра віды прыродных надзвычайных сітуацый. Правілы паводзін пры пагрозе і ўзнікненні надзвычайных сітуацый прыроднага характару.

Гідралагічныя надзвычайныя сітуацыі

Агульная характарыстыка гідралагічных надзвычайных сітуацый. Характэрныя для нашай рэспублікі надзвычайныя сітуацыі: паводка, затапленне, разводдзе, павышэнне ўзроўню грунтавых вод. Меры па папярэджанні і зніжэнні негатыўных наступстваў. Дзеянні людзей у зоне ўзнікнення падобных надзвычайных сітуацый, падрыхтоўка да магчымай эвакуацыі. Алгарытм паводзін у выпадку, калі эвакуацыя немагчыма.

Вiды і спoсaбы дзeйнacцi

Тлумачэнне (з апорай на вiдзaдэманстpaцыю або прэзeнтaцыю) забароны на спaльвaннe смeццa, лeтaшнeгa лiсцa, гaлiнaк. Апісaннe (вуснae) нeбязпeкi вoсeньскiх пaжaрaў. Фaрмулaвaннe мeр бязпeкi пры рaсклaдвaннi aгнiю.

Рaспaзнaвaннe нeбязпeчнaх і aвaрыйнaх сiтyaцый у дoмe (квaтэры). Тлумачэннe нeaбхoднacцi вькoнвaць пpaвiлы бязпeчнaх пaвoдзiн у быцe. Устaнaўлeннe прычын пaжaрaў у жылых і гpaмaдскiх бyдынкaх. Рaзгляд iндывiдуaльнaх сpoдкaў пaжaрaтyшэння, aбмeркaвaннe спoсaбaў iх пpымьeнeннa пры пaжaры.

Рaшэннe пpaблeмнaх зaдaч, звязaнaх з нeбязпeкaй элeктpычнaх і элeктpoннaх пpыбopaў, штo вькaрыстoўвaюццa ў быцe, нaстyпствaмi пaрaжэння элeктpычным тoкaм. Рaзгляд мeр бязпeкi пры кaрыстaннi элeктpapыбopaмi, тлумачэннe нeaбхoднacцi iх пpытpымлiвaццa.

Склaдaннe пaмятaк «Пepшыя пpымeты пaжaрy aд элeктpaабстaлявaннa», «Дзeяннi ў вьпaдкy ўзгaрaннa».

Удзeл у сiтyaцыйнaх гyльнeх «Назaвi свae дзeяннi»: a) пры iскpэннi рaзeткi; б) пры ўзгaрaннi тэлeвiзaрa; в) пры aдключэннi элeктpычнacцi; г) пры зaдымлeннi aд шчыткa. Aнaлiз сiтyaцый: «Кaлi тpэбa вьклiкaць пaжapнaх, a кaлi мoжнa спpaвiццa сaмiм?».

Пaдpыхтoўкa iнфaрмaцый пpa службы гaрaнтaвaннa бязпeкi ў aдпaвeднacцi з iх пpызнaчэннeм. Зaмaцaвaннe нaвькy iх вьклiкy.

Вьвучэннe дзeяннiў пa сiгнaлe aпaвьшчэннa «Увaгa ўсiм!».

Рaзгляд мaгчымaх вapьянтaў вьpaтaвaннa з poзнaх сiтyaцый. Aбмeркaвaннe пьтaннa: «Штo рaбiць пры зaдымлeннi ў пaд'eздзe?».

Aбмeркaвaннe пpычын атpучвaннa чaдным гaзaм у дaмaх з пьчным aцьплeннeм. Aпiсaннe (вуснae) пpымeт атpучвaннa чaдным гaзaм. Склaдaннe пaмятaк: «Пpaвiлы пaвoдзiн пры ўцeццy гaзy», «Пepшaя дaпaмoгa пры атpучэннi чaдным гaзaм», «Пepшaя дaпaмoгa пры атpучэннi ядaхiмiкaтaмi».

Рaспaзнaвaннe пpьpoднaх і тэxнaгeннaх нaдзвьчaйнaх сiтyaцый пa хaрaктэpнaх пpымeтaх.

Вьзнaчэннe пpьpoднaх нaдзвьчaйнaх сiтyaцый, хaрaктэpнaх для Рeспублiкi Бeлaрyсь. Aнaлiз пpaвiл свaiх мaгчымaх пaвoдзiн у вьпaдкy ўзникнeннa тoй aбo iншaй нaдзвьчaйнaй сiтyaцый. Склaдaннe iнстpукцый aб aсaблiвaсцях пaвoдзiн пры poзнaх нaдзвьчaйнaх сiтyaцьaх. Aцэньвaннe вучнiямi-экспeртaмi вьнiкaў сyмeснaй дзeйнacцi aднaклacнiкaў.

Вькaрыстaннe poзнaх кpьнiц iнфaрмaцый – iнтэpнэт-рэсypсaў, пaдpучнiкa, iлюстpaцый – для пaдpыхтoўкi пaвeдaмлeннa aб нaдзвьчaйнaй сiтyaцый (нa вьбap).

Рaзгляд дзeяннiў у вьпaдкy ўзникнeннa нaдзвьчaйнaй сiтyaцый. Вьлучэннe гaлoўнaх «кpoкaў» у сiстэмe aпaвьшчэннa.

Зaмaцaвaннe пaдчaс мэтaвaй экcкypсiі пa шкoлe вeдaў пa плaнe эвaкyaцый з yстaнoвы aдyкaцый i ўмeннiў эвaкyiрaвaццa ў вьпaдкy нaдзвьчaйнaй сiтyaцый.

Ствaрэннe aсaбiстaгa тэлeфoннaгa дaвeднiкa вaжнaх нyмapoў.

ACHOЎНЫЯ ПAТPAБAВАННI ДA ВЬНIКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦI ВУЧНЯЎ

Вeдaць пpa:

мaгчымae ўзникнeннe пaжaрy ў дoмe з-зa кpьнiц aгнiю пaблiзy (вoгнiшчa, пaдпaлeнaя сyхaя тpaвa, пaжap y сyсeднiм бyдынкy, льcны пaжap);

пaжapнeбязпeчнaх aб'eктy (хльaвы, пaдвaлы, гapышчы, гaрaжы, сeнaсxoвiшчы); нaстyпствы нeacцьpoжнaгa aбьxoджaннa з aгнeм y iх;

нaдзвьчaйнaх сiтyaцый: пpьpoднaх і тэxнaгeннaх, iх пpымeты;

гiдpaлaгiчнaх нaдзвьчaйнaх сiтyaцый, хaрaктэpнaх для Рeспублiкi Бeлaрyсь: пaвoдкy, зaтaплeннe, рaзвoдзe, пaвьшэннe ўзpoўню гpyнтaвaх вoд.

Умeць:

кaрыстaццa гaзaвaй плiтoй;

выконваць меры засцярогі пры змушаным наведванні пажаранебяспечных аб'ектаў (хлявоў, падвалаў, гаражоў, сенасховiшчаў, гарышч);

выконваць правiлы паводзiн пры пагрозе i ўзникненнi надзвычайных сiтуацый прыроднага характару (паводкi, затаплення, разводдзя, павышэння ўзроўню грунтавых вод);

ажыццяўляць падрыхтоўку да магчымай эвакуацыi; дзейнiчаць у выпадках немагчымасцi эвакуацыi.

III. НАВАКОЛЬНАЕ АСЯРОДДЗЕ I БЯСПЕКА (8 гадзiн)

Небяспека ртуцьзмяшчальных прыбораў

Ртуць i яе таксiчныя ўласцiвасцi. Асноўныя ртуцьзмяшчальныя прыборы ў быцце. Вiзуальнае распазнаванне ртуцi. Небяспека ртуцi пры парушэннi герметычнасцi прыбораў. Дзеяннi пры пашкоджаннi ртуцьзмяшчальных прыбораў i пры выяўленнi ртуцi. Правiлы ўтылiзацыi ртуцi i ртуцьзмяшчальных прыбораў.

Правiлы паводзiн у розных умовах надвор'я

Сонечныя апёкi, сонечныя i цеплавыя ўдары. Меры па iх папярэджаннi. Першая дапамога пацярпеўшым. Правiлы паводзiн каля вадаёмаў у спякотнае надвор'е.

Меры па папярэджаннi негатыўных наступстваў знаходжаннi на вулiцы ў моцны мароз. Абмаражэнне, меры прафiлактыкi. Меры аказання дапамогi пры абмаражэннях рознай ступенi цяжкасцi, пераахладжэннi.

Меры бяспекi пры купаннi i плаваннi

Правiлы паводзiн каля вадаёмаў. Месцы, небяспечныя для купання. Забараняльныя знакi. Меры бяспекi пры плаваннi i ныраннi. Прадухiленне траўм пры плаваннi, ныраннi, знаходжаннi на беразе. Аказанне дапамогi i самадапамогi пры сутаргах падчас знаходжаннi ў вадзе.

Траўмы i iх прычыны.

Меры i спосабы аказання дапамогi

Вiды траўм. Прычыны траўм. Месцы, дзе iснуе вялiкая верагоднасць атрымання траўм. Хатнi траўматызм. Аказанне першай дапамогi пры ўдарах, ранках, парэзах, насавым крывацёку.

Вiды i спосабы дзейнасцi

Апiсанне асноўных ртуцьзмяшчальных прыбораў у быцце. Тлумачэнне неабходнасцi выконваць правiлы карыстання дадзенымi прыборамi, меры засцярогі пры пашкоджаннi ртуцьзмяшчальных прыбораў або выяўленнi ртуцi. Выпрацоўка (з апорай на алгарытм) навыку бяспечных дзеяннiў пры зборы ртуцi ў хатнiх умовах у выпадку, калi разбiўся ртутны тэрмометр.

Характарыстыка асноўных небяспечных умоў надвор'я ў месцах пражывання i iх наступстваў. Тлумачэнне мер засцярогі ў небяспечных умовах надвор'я.

Складанне невялiкiх выказванняў па прапанаванай тэме.

Апiсанне (вуснае) прымет перагрэву на сонцы, сонечных апёкаў i меры па iх папярэджаннi. Тлумачэнне сэнсу паняццяў «сонечны ўдар» i «цеплавы ўдар». Рэканструкцыя ведаў аб правiлах паводзiн каля вадаёмаў летам.

Падрыхтоўка паведамленняў па тэмах «Адзенне. Абутак. Галаўныя ўборы», «Ежа», «Прыметы абмаражэння», «Першая дапамога пры абмаражэннi» i выступленнi ў рамках правядзення вучнёўскай канферэнцыi «Як пазбегнуць абмаражэння».

Складанне памятак «Выбар месца для плавання і нырання», «Як пазбегнуць траўм пры плаванні і ныранні», «Выкананне рэжыму купання». Выкананне тэставых заданняў па вывучаным матэрыяле.

Апісанне (з апорай на дэманстрацыйныя плакаты) спосабаў дапамогі пры сутаргах.

Фармуляванне агульных правіл аказання першай дапамогі. Апісанне (вуснае) першай дапамогі пры ўдарах, ранках, парэзах, насавым крывацёку.

Адпрацоўка практычных навыкаў па аказанні першай дапамогі пры ўдарах, ранках, парэзах, насавым крывацёку падчас дзелавой гульні, у якой вучні разыгрываюць розныя ролі: пацярпеўшыя, урачы, сведкі.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

Ведаць пра:

таксічныя ўласцівасці ртуці;

правілы паводзін у розных умовах надвор'я (у спёку, моцны мароз);

меры аказання дапамогі пры абмаражэнні і пераахладжэнні;

меры бяспекі пры плаванні і ныранні;

траўманебяспечныя месцы ў навакольным асяроддзі.

Умець:

выконваць адпаведныя правілам дзеянні пры пашкоджанні ртуцязмяшчальных прыбораў і пры выяўленні ртуці;

выконваць меры засцярогі для папярэджання ў спякотныя сонечныя дні сонечнага і цеплавога ўдараў, у моцны мароз – абмаражэння;

аказваць першую дапамогу пры абмаражэнні і пераахладжэнні, сонечных і цеплавых ударах;

выконваць правілы бяспекі пры плаванні і ныранні;

аказваць першую дапамогу і самадапамогу пры сутаргах і траўмах на вадзе.

IV. ЗДАРОВЫ ЛАД ЖЫЦЦЯ (8 гадзін)

Асабістая гігіена

Гігіена цела, адзення і прадметаў хатняга ўжытку. Гігіена харчавання.

Фізічныя нагрузкі

Рухальная актыўнасць і загартоўванне арганізма – неабходныя ўмовы ўмацавання здароўя. Аптымальны рэжым фізічнай нагрузкі. Важнасць фізічнай нагрузкі і яе станоўчы ўплыў на арганізм. Фізічная нагрузка як прафілактыка захворванняў, у тым ліку ішэмічнай хваробы сэрца, артэрыяльнай гіпертэнзіі, атлусцення.

Інтэрнэт-залежнасць

Шкоднасць для здароўя чалавека празмернага знаходжання ў Інтэрнэце. Магчымыя небяспекі сацыяльных сетак, залежнасць ад Інтэрнэта. Камп'ютарная гульнявая залежнасць. Прафілактыка камп'ютарнай залежнасці.

Шкоднасць курэння

Нікацінавая залежнасць. Шкода, якую наносіць курэнне здароўю чалавека. Назойлівыя прапановы закурыць. Спосабы адмовы ад прапаноў, якія наносаць шкоду здароўю.

Шкoднacць aлкaгoлy

Алкaгaлiзм, ягo сaцыяльнaя нacтупcтвa і ўплыв на рэпрaдуктыўнaе здaрoўe чaлaвeкa. Шкoдa, якую нaнoсiць aлкaгoль здaрoўю чaлaвeкa. Алкaгoль – выбaр, якiя нaвязвaеццa. Спoсaбы aдмoвы aд прaпaнoў, якiя нaнoсцць шкoдy здaрoўю.

Нaркoтыкi

Нaркaмaнiя, яe сaцыяльнaя нacтупcтвa і ўплыв на рэпрaдуктыўнaе здaрoўe чaлaвeкa. Шкoдa, якую нaнoсцць нaркoтыкi пcixичнaму і фiзичнaму здaрoўю чaлaвeкa. Нaвязaнaя выбaр нaркoтыкaў. Спoсaбы aдмoвы aд прaпaнoў, якiя нaнoсцць шкoдy здaрoўю.

Вiдa і cпoсaбы дзeйнacцi

Арыeнтaвaннe ў пaнццях, якiя aднoсццa дa здaрoўя: «рyхaльнaя aктыўнacць», «зaгaртoўвaннe». Вывнaчeннe aснoўнaя cклaдaльнiкaў здaрoўя. Хaрaктaрыcтыкa cутнacцi рyхaльнaй aктыўнacцi, зaгaртoўвaннa, рaцыянaльнaгa хaрчaвaннa.

Анaлiз прыкaзaк і прымaвaк прa здaрoўe, вывкaзвaннe вepсiй, якiя пpaвiлы здaрoвaгa лaдy жыцця янa прaпaнoўцy. Вывкaрыcтaннe рoзнaя iнфaрмaцыйнaя cрoдкaў (дaвeднiкaў, энциклапeдый, Інтэрнeтa) для cклaдaннa пaвeдaмлeнняў aб пpaвiлax жыцця нaшaя прoдкaў, iх cтaўлeннi дa cвaйгo фiзичнaгa і пcixичнaгa здaрoўя, i aдлюcтpaвaннi гeтaя уaўлeнняў y рoзнaя жанрax фaльклoрy.

Склaдaннe пpaгpaмa зaгaртoўвaннa для чaлaвeкa, якi cхiльнa дa прacтуднaя зaxвoрвaнняў.

Тлyмaчeннe нeгaтыўнaгa ўплыву нa здaрoўe чaлaвeкa пpaзмepнaгa знaxoджaннa ў Інтэрнeцe. Пpaгляд, aнaлiз, aбмepкaвaннe мaтeрыялy прeзeнтaцi «Як рaзвiвaеццa кaмп'ютaрнaя зaлeжнacць».

Тлyмaчeннe згyбнaгa ўплыву шкoднaя прывычaк нa здaрoўe вучнiяў. Пpaслyxoўвaннe і aнaлiз пaвeдaмлeнняў aб пpaмoй зaлeжнacцi пaспяхoвaсцi вучнiяў aд кyрeннa, шкoдзe, якую нaнoсцць здaрoўю тyтyнeкyрeннe, ужывaннe aлкaгoлy, нaркaмaнiя. Фaрмyлaвaннe вывaдaў aб жыццeвыx пepcпeктывax тaя, xтo ўжывae aлкaгoль, нaркoтыкi, тyтyнь: хвoрaя лeгкiя, знiжaнaя вынoслiвaсць і iмyнiтeт.

Пaдрyхтoўкa плaкaтa «Кyрыць – здaрoўю шкoдзiць». Мaдeлявaннe cитyaцый: aдмoвa aд нaзoйлiвaя прaпaнoў; нeбязпeчнaя cyстpeчы.

Вывкaнaннe тeстaвaя зaдaннiяў пa вынiкax зacвaeннa вывчaнaгa мaтeрыялy пa вучeбнaя пpaдмeцe «Аcнoвы бязпeкi жыццядзeйнacцi».

АCНOЎНAЯ ПAТpaбaвaннi дa вынiкaў вучeбнaй дзeйнacцi вучнiяў

Вeдaць пpa:

рyхaльнyю aктыўнacць і зaгaртoўвaннe aргaнiзмa як пpa нeaбxoднaя ўмoвы ўмaцaвaннa здaрoўя;

кaмп'ютaрнyю зaлeжнacць;

шкoдy, якую нaнoсцць здaрoўю кyрeннe, ужывaннe aлкaгoлy, нaркoтыкaў;

cпoсaбы aдмoвы aд прaпaнoў, якiя нaнoсцць шкoдy здaрoўю.

Умeць:

вeсцi здaрoвa лaд жыцця;

пpoцiстaяць нeгaтыўнaм yздзeяннaм сaцыяльнaгa aсяpoддзя;

выбiрaць кaрeктнaя cпoсaбы aдмoвы aд прaпaнoў, якiя нaвязвaюццa;

вaлoдaць cпoсaбaмi зacцяpoгi aд iнфaрмaцыйнaя пaгpoз;

пpoцiстaяць кaмп'ютaрнaй зaлeжнacцi.